

J.nr. (udfyldes af CISU)

--	--	--	--

1. Forside

CIVILSAMFUNDSPULJEN

STØRRE UDVIKLINGSPROJEKT

eller faseopdelte projekter
(budget mellem 500.000 kr. og 5 mio. kr.)

Projekttitle		Aprender Jugando 3: Ecoalfabetización desde la escuela hacia la comunidad para Vivir Bien en armonía con la Madre Tierra			
Den danske ansøgende organisation		DIB Klostertorv 4C, 4. Sal 8000 Aarhus C		E-mail: dib@dib.dk	
Evt. andre danske partner(e)		VIA UC Læreruddannelsen og Pædagoguddannelsen i Århus, Brandbjerg Højskole			
Kontaktperson for projektet		Navn: Michael Vogt		E-mail: mv@via.dk	
Lokal partnerorganisation:			Land		BNI pr. indbygger
Teko Kavi			Bolivia		2.585 USD (2014)
Startdato	Juni 2016	Slutdato	Juni 2019	Antal måneder	36 mdr. (3 år)
Ansøgt beløb	DKK 2.510.810				
Er der tale om en genansøgning?		☒ Nej ☐ Ja Hvis ja, angiv j.nr.:			
Er der tale om		☐ Et nyt projekt ☒ Et projekt i forlængelse af et projekt, der tidligere er blevet støttet af Civilsamfundspuljen eller andre. Angiv j.nr.: ☐ En indsats, der fra starten er tænkt opdelt i flere projektfaser – denne fase er nummer ☐ ud af ☐ . Bemærk at for faseprojekter skal afsnit F udfyldes.			
Ønskes svarbrev på (vælg ét sprog)				☒ dansk eller ☐ engelsk	
Ønskes Bevillingsudvalgets notat om ansøgningen på (vælg ét sprog)				☒ dansk eller ☐ engelsk	
Resumé (maks. 10 linjer som skal skrives på dansk – også selvom den øvrige ansøgning er på engelsk):					
<p>DIB har gennem sit engagement i Bolivia med projektet <i>Aprender Jugando</i> (AJ1) og et efterfølgende pilotprojekt (AJ2), haft så gode erfaringer med at udvikle og introducere økoalfabetisering og legende læring at staten i den nye uddannelseslovgivning har inkorporeret konceptet. Det nye projekt, AJ3, vil bygge videre på de erfaringer og strukturer, der er opbygget via AJ1 og AJ2, i et udvidet perspektiv, der fortsat inkorporerer og indgår i dialog med Bolivias nye udviklings-paradigme <i>Vivir Bien</i>. I samarbejde med lokale myndigheder, CSO og læreruddannelsen vil der med undersøgende og aktionsbaserede læringsmetoder skabes sammenhæng mellem læring, skole og lokalsamfund. Via læringsbegrebet økoalfabetisering bliver skoler, lokalsamfund og CSO i stand til at identificere lokale miljøproblemer og mobilisere befolkningen omkring et 'godt liv' i gensidig respekt og bæredygtig balance med naturen.</p>					

_____ Dato

_____ Ansvarlig person (underskrift)

_____ Sted

_____ Ansvarlig person og position (blokbogstaver)

2. Ansøgningstekst

A. SAMARBEJDSPARTNERNE

A.1 Den danske organisation

DIB er en ulandsorganisation, grundlagt i 1988. Det er en medlems-baseret, non-profit organisation, der er uafhængig af religiøse, politiske og økonomiske interesser. DIB bygger på frivilligt arbejde og ekstern finansiering.

DIBs mission er at støtte udviklingen af et stærkt civilsamfund i Syd. Målet er at understøtte fattige og marginaliserede folk i at udvikle bæredygtige levevilkår. Fokus er særligt rettet mod de mennesker, der rammes af klimaændringer og miljøødelæggelser.

DIB ser som sit formål at arbejde med partnerskaber med lokale civilsamfundsorganisationer og derigennem at give redskaber, der gør det muligt for lokalbefolkningen at leve et værdigt liv med øje for en global bæredygtig udvikling. Siden 1989 har DIB realiseret udviklingsprojekter for fattige og marginaliserede befolkningsgrupper i Bolivia, Cambodia, Malaysia, Peru, Sri Lanka, Sydafrika, Thailand og Filippinerne. Fra 2005 har DIB gennemført projekter i Bolivia med vægt på sammenhængen mellem uddannelse, folkelig deltagelse og offentlig forvaltning. Dette er bl.a. sket via projekterne *Aprønder Jugando 1 og 2* (AJ1/2), som begge blev finansieret af Civilsamfundspuljen.

Fra slutningen af 80'erne har DIB gennemført en række udviklingsprojekter i Bolivia. Projekterne har omhandlet træning til fremme af bæredygtig bosætning, deltagerorienteret planlægning, styrkelse af samspillet mellem civilsamfundsorganisationer og kommuner, samt styrkelse af børns selvværd og evne til at kommunikere og socialisere. Disse projekter blev finansieret af den tidligere enkeltbevillingsspulje under Danida. En effektevaluering af det hidtidige arbejde blev i 2005 gennemført med bevilling fra Danida.

Udover AJ1 og AJ2 er der blevet bevillet en partnerskabsaktivitet i november 2014, som blev afsluttet i december 2015. Formålet med partnerskabsaktiviteten var at styrke samarbejdet mellem Teko Kavi og DIB samt kapacitetsopbygge og udvikle de to organisationer.

Organisationen har derved gennem mere end 25 års arbejde med forskellige bolivianske samarbejdspartnere et godt fodfæste i landet og har opbygget en solid erfaring med projektudvikling og implementering. I særdeleshed på det bolivianske højland har DIB et detaljeret kendskab til lokalbefolkningen og den lokale kontekst. I forbindelse med den nyligt afsluttede partnerskabsaktivitet har Teko Kavi og DIB gennem besøg sammen udarbejdet analyser af de nye projektområder, hvorved der er skabt en relation til relevante lokale aktører. Ligeledes er der opbygget et stort netværk til andre NGOer og civilsamfundsorganisationer, offentlige myndigheder og andre institutioner, herunder undervisningssektoren. DIB har tæt kontakt til danske NGOer der arbejder i Bolivia (IBIS - igennem Oxfam, Axis og Dialogos m. fl.) samt til de bolivianske COGAWI og CONGI (paraplyorganisation for internationale NGOer i Bolivia).

DIB arbejder så vidt muligt i forlængelse af den nuværende bolivianske regerings politik specielt med fokus på relationen til og samarbejdet med civilsamfundsorganisationer, bl.a. med udgangspunkt i praktiske eksempler på f.eks. alternative undervisningsmetoder (legende læring), økoalfabetisering og bæredygtig udvikling.

De senere år har DIB været i gang med en organisationsudvikling, hvor DIBs arbejdsområde, ud over bæredygtig bosætning, i højere grad nu også omfatter uddannelse og folkelig deltagelse. Det er lykkedes inden for det sidste år at tiltrække en række yngre kvalificerede medlemmer til DIB, og man kan på mange måder sige at organisationen er inde i et generationsskifte. DIBs arbejde er

nu struktureret i projektgrupper omkring hvert projektland.

DIB har derfor i det sidste år - på baggrund af de mange års erfaringer med udviklingsprojekter og aktiviteter - opdateret organisationens mission og vision. Derudover er der arbejdet konkret med SWOT- og oktagonanalyse samt forandringsteori, hvor sidstnævnte vil fortsætte i foråret 2016. Desuden er der blevet udarbejdet en ny hjemmeside.

DIBs danske medlemskreds består blandt andre af en række af personer, der har et indgående kendskab til og erfaring med at arbejde i Bolivia. DIB har som led i udviklingen af organisationens arbejde samlet en dansk ressource gruppe med bred faglig baggrund i udviklingsbistand, klima, bæredygtig udvikling, aktions- læring og uddannelse.

DIB har en kvalificeret og dedikeret arbejdsgruppe på 5 medlemmer, der aktivt står i spidsen for DIBs arbejde i Bolivia. Denne gruppe har varetaget partnerskabsaktiviteten, deltaget i projektbesøg og CISU-kurser, og stået for faciliteringen af den seneste interne organisationsudvikling. I forbindelse med partnerskabsaktiviteten har Boliviagruppen opnået et stærkt og aktualiseret kendskab til den lokale kontekst i Bolivia forankret i de sociale, miljømæssige og politiske forhold i landet. Projektgruppen består af personer med mangfoldige baggrunde og kan desuden trække på erfarne medlemmer i DIB.

A.2 Andre danske samarbejdspartnere (udfyldes hvis der er flere danske organisationer i en alliance)

Nærværende projektforslag implementeres i alliance med VIA UC Læreruddannelsen i Århus, VIA UC Pædagoguddannelsen Peter Sabroe i Århus og Brandbjerg Højskole. Institutionerne besidder den nødvendige faglige kompetence i forhold til uddannelsesindsatsen, det internationale samarbejde og udvikling. Uddannelsesinstitutionerne har desuden praktik- og studieprogrammer med en international vinkel.

Brandbjerg har som højskole mere end 50 års erfaring med folkeoplysning, almendannende undervisning og oplæring til aktivt og demokratisk medborgerskab.

A.3 Den lokale organisation

Teko Kavi: en organisation, der bidrager til *Vivir Bien* i Bolivia

Teko Kavi er en boliviansk uafhængig non-profit organisation. Organisationen er dannet i begyndelsen af 2009 af et hold professionelle, bolivianske aktivister, som er engagerede i civilsamfundet inden for temaerne lokalplanlægning, uddannelse og klima og inklusion ift. handicappede. Teko Kavi – som på det lokale indianske sprog Chiriguana betyder "Det gode liv" – har som prioritet at arbejde med oprindelige folk, som historisk har lidt under marginalisering, diskrimination og har begrænset adgang til bedre sociale, politiske og økonomiske forhold.

Teko Kavis strategiske orientering er baseret på konceptet om *Vivir Bien*, der for Bolivias oprindelige folk betyder en søgen mod harmoni og balance i menneskets liv i familiære og sociale sammenhænge, under hensyntagen til den kulturelle mangfoldighed og den miljømæssige variation i Bolivia og i bæredygtig balance med naturen, *Madre Tierra*. *Vivir Bien* er et vigtigt koncept i den bolivianske regerings politik.

Teko Kavi arbejder således med fortalervirksomhed i forhold til uddannelses- og miljøpolitik på nationalt, regionalt og kommunalt niveau. Organisationen har samarbejdsaftaler med en række landkommuner på Altiplano og med organisationer for oprindelige folk nord for La Paz. Derudover er der udarbejdet hensigtserklæringer med statslige organisationer som SEDUCA (Servicio departamental de Educacion, Bolivia), andre civilsamfundsorganisationer som CEBIAE (Centro Boliviano de Investigación y Acción Educativa) og oprindelige folks organisationer som CEPO's (Consejo Educativo de los Pueblos Originarios de Bolivia).

Teko Kavi har med gennemførelsen og håndteringen af projekterne AJ1 og AJ2 på overbevisende måde demonstreret at organisationen er i stand til at udvikle og lede projekter. Derudover har organisationen gennemført en række projekter i samarbejde med blandt andre DHF (Dansk Handicap Forbund) og WWF (World Wildlife Fund).

Den lokale partner besidder således kapaciteten til at implementere og gennemføre læringsprocesser i projektmæssige sammenhænge. Teko Kavi involverer i deres arbejde målgruppe og lokalbefolkning i et tæt samarbejde om at opnå projektmål. I den sammenhæng har de opnået accept og anerkendelse indenfor praksisfællesskaber omkring socialt arbejde, institutioner og nationale netværk.

De mange projekter har medvirket til at Teko Kavi har opbygget et stærkt netværk, og at de har relationer til en lang række andre organisationer og institutioner nationalt og internationalt - bl.a. er der en tæt kontakt til den danske ambassades indsats i uddannelse- og miljøsektoren i Bolivia.

Teko Kavi består af stiftende medlemmer¹, der har væsentlige kvalifikationer, faglige kompetencer og baggrund, og som derfor har en styrende og vigtig rolle i Teko Kavi i forhold til at udvikle AJ3.

- Javier Alvarez - Psykolog og pædagog, arbejder med gadebørn, i øjeblikket med Red Barnet.
- Ximena Sandy - Økonom, skriver for øjeblikket en doktorafhandling i offentlig forvaltning og arbejder som konsulent i støtteprojekter for MYPEs (mikrovirksomheder).
- Liz Marco - Pædagog, har skrevet afhandling indenfor educación sociocomunitaria, underviser på institut for pædagogik, koordinator for AJ1 og Aj2.
- Hector Valle - Arkitekt og evaluator, specialist i undervisningsplaner på offentlige og private universiteter.
- Oscar Loayza - Agronom og master i miljø, arbejder i Wildlife Conservation Society i nationalparker.
- Jorge Mariaca - Agronom og master i miljø, konsulent i miljøprogrammer.
- Ernestina Vargas - Leder af Irnaqañani og oplærer kvinder i landområderne i kunsthåndværk.
- Jaime Ayra – administration og økonomisk rådgiver

Over årene har Teko Kavi opbygget et velfungerende sekretariat, som i øjeblikket består af 6 fuldtidsansatte og en række deltidsansatte, der er tilknyttet de forskellige projekter og programmer som Teko Kavi er involveret i.

Teko Kavi har de seneste år udført følgende projekter:

- *AJ2, Aprendemos jugando desde la escuela hacia la comunidad, en armonia con la naturaleza* (Vi lærer legende – fra skolen til samfundet, i harmoni med naturen), forvaltet af DIB og finansieret af Danida;
- *Trabajando unidos coordinadamente entre las personas con discapacidad, en su capacitación como organizaciones* (At arbejde sammen i koordination mellem mennesker med handicap – kapacitetsopbygning som organisationer), forvaltet af Dansk Handicap Forbund og finansieret af Danida;
- *Fortalecimiento de capacidades locales en la carretera San Buenaventura - Ixiamas* (Styrkelse af den lokale kapacitet i forhold til udbygning af veje i Buenaventura) finansieret af WWF, Verdensnaturfonden
- *Pensamos con el Corazón* (Vi tænker med hjertet) - støtte til forældre med børn med handicap, finansieret af MyRight.

Dertil kommer folkelig deltagelse, uddannelse og miljørådgivning i forskellige organisationer, herunder f.eks. programmet for naturressourcer og miljø under den danske ambassade i Bolivia.

Via AJ1 og AJ2 har Teko Kavi, i samarbejde med lokale civilsamfundsorganisationer, formået at

¹ To af dem var en del af holdets arbejde på projekterne, AJ1 og AJ2.

opbygge en model indenfor "legende læring" og økoalfabetisering og demonstreret dens potentiale overfor myndighederne.

Det løbende samarbejde med og lobbyarbejde overfor det bolivianske undervisningsministerium har betydet at erfaringerne fra projekterne er blevet brugt ift. udarbejdelse af de nye nationale læse- og undervisningsplaner, der blev taget i brug i 2013.

På det lokale plan har lærere i grundskolen samt undervisere fra læreruddannelsen på lærerseminaret i Villa Aroma, forældre og skolekommissioner deltaget i lokale workshops initieret af Teko Kavi. Der har her været fokus på interaktionen mellem lokale civilsamfundsorganisationer og skole samt læreruddannelsen, eftersom lærere og lærerstuderende anses som vigtige forandringsagenter i samfundet. Dermed har man arbejdet med en konkretisering af klima- og uddannelsesmæssige forhold i kommunen med henblik på at videreføre den "legende læring" og økoalfabetisering som metode. Denne fremgangsmåde vil også blive taget i brug i forbindelse med AJ3.

Netværk

Teko Kavi er en del af Kampagnen for Retten til Uddannelse, AECIDs Uddannelsesforum, Den Internationale Legens Dag, Det Latinamerikanske Netværk for Ludoteker, Netværk for Rekreative Byer og Platform for Bekæmpelse af Klimaforandringer. De er alle vigtige fora for udbredelse af AJ3's projekt og model for økoalfabetisering. Disse netværk vil kunne samle NGO'er, repræsentanter fra undervisningsministeriet og andre med tilknytning til uddannelse med henblik på at debattere og informere om fremskridt inden for uddannelse i Bolivia og i resten af verden. Derfor er deltagelse i disse vigtig for formidling og dialog omkring fremskridt og resultater fra projektet. Ligeledes kan projektets resultater spredes til andre netværk.

I Hampaturi samarbejdes med la Unidad de Desarrollo Humano fra La Paz Kommune, samt med lokale myndigheder og ledelse og bestyrelser fra de 13 skoler i distriktet.

De lærerstuderende fra Santiago de Huata spreder økoalfabetiseringskonceptet gennem deres praktik og videre arbejde i skolerne.

A.4 Samarbejdsrelationen og dens perspektiver

Samarbejdsrelationen mellem DIB og Teko Kavi er udviklet i en fælles gennemførelse af projekter som AJ1 (2010-2011), og AJ2 (2012-2014), og partnerskabsaktiviteten (2015), som viste det institutionelle potentiale for samarbejde og synergi i forhold til at varetage udviklingsprojekter mellem de to institutioner.

Der er udarbejdet en fælles aftale om samarbejde frem til 2020 (bilag 1). Begge organisationer besidder en tilstrækkelig erfaring med at samarbejde omkring gennemførelse af udviklingsprojekter. Erfaringerne fra AJ2 og arbejdet hen imod nye projekter under partnerskabsaktiviteten har ledt til et samarbejde om udfærdigelsen af projektet AJ3 som en videreførelse af AJ2 der var formuleret som et pilotprojekt. Det skønnes at forudsætningerne for det nye projekt er gunstige, da det i høj grad er baseret på de positive erfaringer med fra de tidligere projekter.

AJ3 projektet vil gavne DIBs rolle i at fremme fortalervirksomhed i det bolivianske civilsamfund i samarbejde med den lokale partner og indflydelsen på lokalt, kommunalt, og statsligt niveau. Desuden vil AJ3 som beskrevet bygge videre på de gode erfaringer fra AJ og AJ2 ved at udbrede projekternes koncepter til de omkringliggende områder i Bolivia. Økoalfabetiseringens diversitet vil blive påvist ved implementeringen af konceptet i både urbane, peri-urbane og rurale områder.

AJ3 vil dermed være et eksempel på hvordan *Vivir Bien* og *Ley 070* kan implementeres i praksis og kan bruges af lokale, regionale og statslige myndigheder på uddannelsesområdet.

AJ3 vil styrke Boliviagruppens kapacitet og erfaring med at varetage, monitorere og evaluere større udviklingsprojekter og vil give mulighed for at bruge den viden og erfaring der er opnået igennem partnerskabsaktiviteten. Derudover vil projektet fortsætte relationen med Teko Kavi og udvikle samarbejdet yderligere. For Teko Kavi betyder projektet ligeledes en videre udvikling af organisation og kompetencer i forhold til at indgå og gøre brug af nye og større netværk med henblik på at opnå større indflydelse.

Der vil blive nedsat et projektudvalg bestående af repræsentanter for begge organisationer, der månedligt vil have til opgave at ledsage og føre tilsyn med udførelsen og gennemførelsen af projektet for at opnå målene og resultaterne. Dette udvalg vil bestå af DIBs Boliviagruppe, Teko Kavis ledelse, projektkoordinator samt repræsentanter fra DIBs og Teko Kavis bestyrelser.

B. PROJEKTANALYSE

B.1 Hvordan er projektet blevet forberedt?

AJ3 er primært baseret på de erfaringer fra AJ1, og især AJ2. I den følgende analyse, vil de strategier og erfaringer som vi vurderer til at være succesfulde blive uddybet.

Aprender Jugando 1

AJ1 projektet, Legende Læring, (2007-2009) indførte nye metoder med fokus på en legende tilgang til læring i uddannelse og efteruddannelse af lærere. Desuden blev der oprettet 2 ludoteker i tilknytning til skolerne og lokalsamfundet samt en ludobus – alt sammen for at børn og deres forældre – samt andre voksne, kan lære, mens de leger.

- Uddannelsen blev mere attraktiv for eleverne, når de fik lov til at lege.
- Lærerne indførte leg i deres undervisning, hvilket førte til højere motivation hos lærerne.
- Legen var med til at styrke børnenes udvikling, selvværd og deltagelse i undervisningen.
- Der skete et skift fra en klassisk stærkt lærercentreret undervisningsform til en mere demokratisk og inkluderende undervisning.
- Der blev opnået en styrket dialog med kommunen, skoleforvaltningen samt undervisningsministeriet på baggrund af aktiviteter relateret til projektet.
- Ludobussen var et vigtigt redskab til at forny undervisningen med legende læring da man kunne nå frem til de mere afsidesliggende skoler og kommuner.
- Den lokale læreruddannelse, *Instituto Normal Superior de Villa Aroma* anvendte projektets metoder for at styrke uddannelsen af lærerstuderende, som igennem projektet fandt nye konkrete redskaber, som de vil kunne tage med sig til skoler uden for projektet.

Det nok mest bemærkelsesværdige resultat var at bolivianske uddannelsespolitikere inkorporerede fokus på legen i formuleringen af den nye uddannelseslov 070 *Nuevo Modelo Educativo Socio-comunitario y Productivo*, den nye Socio-kommunitariske og Produktive uddannelsesmodel (fremover vil dette blive henvist til som *Ley 070*)

28. maj 2009 arrangerede Aprender Jugando, i samarbejde med undervisningsministeriet og bystyret i La Paz, Legens Dag i Bolivia. I 2012, erklærede kommunalbestyrelsen igennem vedtægten 257/2012, at den 28. maj fremover skal fejres som 'Legens dag i La Paz'. Teko Kavi har deltaget lige siden (bilag 2).

Aprender Jugando 2 (AJ2)

Pilotprojektet AJ2, 'Vi lærer igennem legen fra skolen til lokalsamfundet for at leve godt i harmoni med naturen' (2012-2014). Legende læring med økoalfabetisering muliggør koblingen mellem fællesskabet og naturen. Udover at anvende metoder som fokuserer på legen, tages der yderligere skridt mod konceptet økoalfabetisering. Økoalfabetisering tager udgangspunkt i lokale traditioner og skikke omkring natur og miljø. Med denne model får den enkelte elev og familie en forståelse for, hvorledes de lokale ressourcer bevares, udnyttes og vedligeholdes bæredygtigt.

Der blev gennemført workshops med lærere, med studerende fra Villa Aromas læreruddannelse i Lahuachaca, med familier, repræsentanter for de oprindelige folks autoriteter, uddannelsesråd, samt lærerne fra de skoler der deltog i projektet². Indholdet var information og efteruddannelse

² ”samlingskoler” for mindre skoler i et område.

omkring emnerne: økoalfabetisering, læring i små skolehaver, socio-produktive³ projekter med fokus på de lokale behov og problematikker.

De erfaringer der kan uddrages af arbejdet med og evalueringen af AJ2 (bilag 3), som har størst relevans for Aprender Jugando 3 er følgende:

- Udarbejdelse af et etnografisk studie for at afdække den viden der findes i lokalsamfundet omkring den lokale natur og kultur samt ritualer forbundet med naturen og Moder Jord (Madre Tierra). Dette var af stor betydning i den forstand, at lokalbefolkningen fik muligheden for at bidrage med deres lokalkendskab og viden.
- Studie og anvendelse af lovtæksten i den nye skolelov, lov 070. Dette var af afgørende betydning for koblingen mellem projektet og intentionerne bag den nationale uddannelsespolitik.
- AJ2 bidrog til implementeringen af læseplanerne i forbindelse med *Ley 070* som indførte en ny uddannelsesmodel, baseret på høj grad af social deltagelse og sammenhæng mellem skole-arbejde-produktion. På den måde var projektet en gave til lærerne, som fandt det svært at omsætte loven til praksis.
- Projektet viste, at det er muligt at arbejde fra skolen til lokalsamfundet samtidig med at lokalsamfundet inddrages igennem socio-produktive projekter som økoalfabetiserings workshops, skovrejsning, oprettelse af køkkenhaver, brug af økologiske metoder, drivhuse, genbrug, kompostering og forståelsen af sammenhænge i naturen.
- Dialogen og samarbejdet mellem skolen, lokalsamfundet og kommunen muliggjorde, at adskillige aktører blev involveret igennem lokale socio-produktive projekter, som modsvarede de forskellige lokalsamfunds behov og krav.
- Drengene og pigerne viser en stor interesse i legemetoderne samt de små køkkenhaver. Der er opstået en glæde for at lære, skabe og passe på naturen.

Den lokale kommunalbestyrelse spillede en vigtig rolle i forhold til projektet idet den afsatte midler i budgettet til aktiviteter i forbindelse med projektet, herunder indkøb af udstyr og aflønning af en ansvarlig medarbejder i økoludoteket.

Også i læreruddannelsen, Villa Aroma, fandt man konceptet med økoalfabetisering inspirerende og i høj grad brugbart. Og da regeringens officielle program for efteruddannelse af lærere i forbindelse med implementeringen af den nye lov blev gennemført på læreruddannelsen blev økoalfabetiseringskonceptet og de praktiske aktiviteter inddraget og anvendt til at udarbejde undervisningsforløb der omfattede arbejde med skolehaver, minidrivhuse, kompostering og træplantning (bilag 4).

I forbindelse med AJ2 blev der udarbejdet en ØKOALFABETISERINGSGUIDE (bilag 5) som samlede de vigtigste erfaringer og aktiviteter fra projektet. Denne guide blev anvendt af forskellige instanser i Undervisningsministeriet (bilag 6): Viceministerio de Educación Regular, PROFOCOM⁴ (efteruddannelse af lærere), Institut for pædagogisk forskning, Direktoratet for læreruddannelse samt OPCE⁵. Da man her fik øje på ligheder med *Ley 070*, blev det anbefalet at fortsætte med projektet der skønnes at kunne bidrage til implementering af intentionerne i den nye lov. Man fandt blandt andet at:

- Projektet bidrager med praktiske erfaringer og aktiviteter til den nye lov 070.
- De praktiske aktiviteter skaber en nødvendig bro mellem skole og lokalsamfund.
- Økoalfabetisering er et interessant tema, da det forbinder skole-arbejde-lokalsamfund.
- Projektets koncept stemmer godt overens med *Ley 070*.

³ Udføres i fællesskab i lokalsamfund med et håndgribeligt udbytte til gavn for udvikling i lokalsamfundet, eks. skolehaver, affaldssortering og træplantning.

⁴ Programa de Formación Complementaria para Maestras y Maestros en Ejercicio

⁵ Observatorio Plurinacional de la Calidad Educativa

- Der er gode muligheder for i fremtiden at udarbejde forslag til et mere gennemarbejdet curriculum som sigter mod samtlige dele af undervisningssektoren.
- Det er en prisværdig indsats projektet har leveret i forsøget på at bidrage til *Vivir Bien*.

Disse positive resultater fremgik af en ekstern evaluering der blev lavet ifbm. AJ2 og på baggrund af dette og de gode resultater projektet har opnået, har DIB siden 2014 sammen med Teko Kavi arbejdet på at udvide projektet med en ny fase, AJ3, som tænkes gennemført i nye områder med henblik på at udvikle og konkretisere konceptet yderligere. Et centralt element i det nye projekt vil være fortalervirksomhed og fokus på at skabe indflydelse og på længere sigt indføre økoalfabetisering kommunalt, regionalt og nationalt.

Man var opmærksomme på at et større projekt som det planlagte AJ3 ville stille væsentligt større krav til begge organisationer, og derfor opstod ideen til føromtalt partnerskabsaktivitet. Partnerskabsaktiviteten blev godkendt af CISU og gennemført i perioden januar-november 2015, med det formål at styrke kapaciteten og samarbejdet mellem Teko Kavi og DIB.

Som en del af partnerskabsaktiviteten påbegyndtes arbejdet med AJ3. DIBs Boliviagrube har under projektbesøgene også haft som deres mission at besøge forskellige potentielle områder, som kunne have interesse i at være med i Teko Kavis projekter herunder AJ3. Udover temagruppen har Teko Kavis øvrige medlemmer samt bestyrelse også bidraget med forslag, ideer og anbefalinger i formuleringen af projektet.

Projektansøgningen blev yderligere gennemarbejdet i samarbejde med en ekstern boliviansk konsulent med erfaring inden for projektformulering med fokus på uddannelse. Dette foreløbige dokument blev sendt til revision i bestyrelsen og DIBs Boliviagrube.

Efter flere besøg og kommunikation med skoler og lokalmyndigheder i de mulige projektområder samt analyse af konteksten og relevante kommuners potentiale for deltagelse, blev det valgt at prioritere Umala kommune, Santiago de Huata kommune samt distrikt 22 Hampaturi i La Paz kommune.

Umala blev valgt da det er kommunen, hvor Teko Kavi og DIB gennemførte AJ og AJ2, og netop erfaringerne fra de to tidligere projekter kan give et godt grundlag for at forfine og videreudvikle konceptet omkring økoalfabetisering. AJ2 var et pilotprojekt, hvor der blev fokuseret på tre kerne-skoler, og projektet dækkede derfor kun en mindre del af kommunen. Med AJ3 er det planen at udvide til projektet til hele kommunen.

Santiago de Huata blev valgt på grund af en relation der var opbygget til de lokale autoriteter i forbindelse med udbredelsen af kendskabet til AJ2. Desuden har områdets beliggenhed ved Titicaca-søen og afhængighed af denne spillet ind.⁶ Søen har de seneste år har været truet af forurening mm. Og man kan forestille sig at økoalfabetisering kan få en positiv indflydelse og rolle i denne problemstilling. I kommunen findes endvidere Santiagos læreruddannelse. Involveringen af læreruddannelsen i projektet er strategisk tænkt i forhold til udbredelsen af økoalfabetisering. På læreruddannelsen kan økoalfabetiseringskonceptet videreudvikles i samarbejde med undervisere og studerende og forbindes med den nye uddannelseslov. Samtidig kan økoalfabetiseringen blive spredt til et større område og flere skoler igennem de lærerstuderendes praktik og via de nyuddannede lærere efter endt uddannelse.⁷

⁶ Man har inden for de senere år undersøgt biodiversiteten i Titicaca-søen. Vandforurening og indførelsen af nye fiskearter har forårsaget ændringer i søens liv og økosystem. Søen er en vigtig kilde til rent vand for de omkringliggende områder. Økoalfabetisering kan bidrage til at reducere den negative miljømæssige konsekvens.

⁷ På læreruddannelsen er der studerende inden for forskning og innovativ pædagogik, der udvikler forslag til nye læringsmetoder i undervisningen af børn og unge. Disse bliver realiseret på forskellige skoletrin i identificerede skoler og lokalområder både lokalt og nationalt. Det giver god mulighed for at nå ud til flere skoler med konceptet AJ3.

Distrikt 22 Hampaturi blev valgt fordi det er et område, som repræsenterer en yderst forskellig natur ifht. de to andre kommuner. Området har et stort potentiale, hvad angår økologi og miljø. Distriktet rummer afvandingsområder som forsyner byen La Paz. Distriktet er interessant fordi det karakteriseres som værende både en højslette, en dal og vådområde, hvilket resulterer i en imponerende artsdiversitet mht både flora og fauna. Dette vil kunne bidrage til at videreudvikle økoalfabetiseringen og derigennem gavne hele projektet. Skolerne og lokalsamfundene i dette distrikt er spredt ud over et stort område sydøst for La Paz tæt på bjerget Illimani. Der er stor interesse for at deltage i projektet, og skolerne er desuden ikke involveret i andre NGO-projekter, så Teko Kavis projekt vil få den fulde opmærksomhed i distriktet.

I det fortsatte arbejde med at forberede projektet (bilag 7) blev der taget kontakt til den potentielle målgruppe og relevante befolkningsgrupper for at gennemføre en række workshops (*Encuentros Talleres De Socialización De La Propuesta De Proyecto AJ3*) med det formål at involvere projektets modtagere og relevante aktører i analysen, revideringen og formuleringen af projektet. Disse møder og workshops blev koordineret og indkaldt til i samarbejde med de lokale myndigheder fra Umala, Santiago de Huata og Distrikt 22 Hampaturi, og alle relevante myndigheder fra kommunernes borgmesterembeder, myndigheder for de oprindelige folk, uddannelsesmyndigheder, skoleledere, lærere, elever, forældreråd, mødregrupper og repræsentanter for læreruddannelsen deltog i arrangementerne. I alt deltog 270 aktører fra forskellige relevante grupper og bidrog til at færdiggøre AJ3 projektet (150 i Umala; 75 i Santiago de Huata, 55 i D22 Hampaturi). Under møderne var der mulighed for at debattere økoalfabetisering med henblik på en legende tilgang og *Ley 070*. Der blev desuden afholdt workshops hvor man diskuterede projektets potentiale til at løse lokale problemer samt hvorvidt det ville være muligt at udføre planlagte aktiviteter.

Der blev på møderne konstateret stor interesse og opbakning og støtte til et muligt AJ3 projekt. Møderne afklarede desuden de forskellige områders og lokalbefolkningers behov, og der blev lavet forhåndsftaler om et muligt kommende samarbejde. Arrangementerne mundede ud i underskrevne samtykkeerklæringer som udtryk for den store interesse og motivation der er til stede for et samarbejde med Teko Kavi i fremtiden omkring AJ3 (bilag 8). Efterfølgende blev det første udkast til projektbeskrivelse af AJ3 færdiggjort. Den blev gennemset og kommenteret af DIBs Boliviagrube og rådgiver Troels Hovgaard fra CISU, som kom med vigtige anbefalinger til dokumentet. Disse anbefalinger blev overvejet og diskuteret og inkluderet i det følgende udkast. Dette dokument blev videre gennemarbejdet i La Paz sammen med Michael Vogt⁸ fra VIA Læreruddannelsen i Århus under det afsluttende besøg i forbindelse med partnerskabsaktiviteten. Endelig blev projektdokumentet gennemgået og oversat af DIBs Boliviagrube.

B.2 Hvilken sammenhæng indgår projektet i?

Bolivias befolkning består af 10.400.000 indbyggere (INE14 2014), landets landareal er 1.098.000 km² der overordnet dækkes af tre miljømæssige regioner: højslette, lavland og regnskov (Amazonas). Der er en høj biodiversitet i landet, og historisk set har befolkningen levet i harmoni med naturen. I løbet af de sidste årtier har Bolivia oplevet en stigende urbanisering som har betydet migrering af en stor befolkningsdel fra land til by. 60% af befolkningen bor nu i byer og der opleves en konstant forøgelse. Den kulturelle og sociale raceblanding tager udgangspunkt i denne udvikling.

Socioøkonomisk tilstand

Bolivia er et af de fattigste lande i Sydamerika. HDI er på 0,667 som placerer landet på en 113. plads, den lavest rangeret i Sydamerika (Informe de DH PNUD 2013). Socioøkonomisk er der stor ulighed i Bolivia, og fattigdommen er relativt høj, især på landet hvor næsten 80% af befolkningen lever i fattigdom. I byerne spiller den uformelle økonomi en stor rolle og generelt er økonomien en subsistensøkonomi. Der er en høj kulturel diversitet i Bolivia. En stor del af befolkningen er oprin-

⁸ Michael Vogt har været konsulent i forhold til projekt AJ2.

delige folk. Der findes omkring 40 forskellige etniske befolkningsgrupper. Det betyder at samfundet er multisproget og multikulturel. De største etniske grupper er: aymara, quechuas og guaraníes. De oprindelige folk er den fattigste, mest marginaliserede og udsatte gruppe i befolkningen. Fremmen af deres rettigheder er primært blevet drevet af Præsident Evo Morales, som på demokratisk vis overtog regeringsmagten i 2006, og hvis regering indførte *Ley 045* mod racisme og alle former for diskriminering.

Politisk situation

Evo Morales' regering har igangsat en række reformer og ændringer i den sociale og økonomiske politik som har medført en relativ politisk og økonomisk stabilitet, hvori følgende punkter er værd at fremhæve:

- Ny grundlov, Plurinational Stat, som anerkender af de indfødte befolkningsgrupper, borgerrettighederne, autonomien og den territoriale decentralisering.
- Formindskelse af analfabetismen (3 %), spædbørnsdødeligheden samt mødredødeligheden.
- *Ley contra la Discriminación* (loven imod diskrimination), *Ley Marco de la Madre Tierra y Desarrollo Integral 0300* fra d. 15.10.2012 og *Ley del Medio Ambiente 1333* (miljølov) fra 27-04-1992.
- Uddannelsesloven *Ley 070 Avelino Siñani e Elizardo Perez* som promoverer en kulturel uddannelse, en fagbeskrivelse baseret på den enkelte region, en socio-kommunitaristisk undervisning. For at lærerne kan anvende disse tiltag, har Undervisningsministeriet skabt programmet PROFOCOM, for at lærerne skal kunne opdatere deres viden og opnå en universitetsgrad.

Disse sociale og økonomiske fremskridt er blevet anerkendt af internationale organer, specielt fordi Bolivia har nærmet sig FNs 2015 mål betydeligt. Ikke desto mindre er der stadig ulighed og store dele af befolkningen der lever i fattigdom, specielt i land og periurbane områder, hvor sundheds-væsenet og undervisningsmulighederne ikke er tilstrækkelige. Dette kan fremstå paradoksalt i forhold til den stigning som BNP har oplevet.

Undervisningssektoren

Målet med *Ley 070* er at revolutionere landets undervisningssektor. Undervisningsministeriet har en *PEI* (institutionel strategisk plan) hvis grundsten er: adgang, retfærdighed og forbliven (at undgå børn dropper ud) i skolen, undervisningskvalitet, produktiv undervisning, institutionel styrkelse samt social deltagelse.

Ministeriet beskriver mange normative scenarier og udbredelsesinitiativer, men der er langt igen hvad angår at få indført *Ley 070* i praksis. Her vil AJ3 stå stærkt, da det er et praktisk eksempel på hvordan loven kan realiseres.

Miljøsituationen

Miljøet og biodiversiteten er truet af presset for at øge landbrugsarealet og udvindingen af naturressurser i beskyttede områder.

Befolkningen har ikke tilstrækkelig viden om forurening og klimaændringer og de fastholder forurenende vaner, som i sidste ende påvirker deres helbred.

Civilsamfundet, specielt i landområderne, er svækket grundet befolkningens lave selvværd, manglende uddannelse og viden omkring deres rettigheder og status som minoriteter. Det er en kendsgerning, at de oprindelige folk oftest ekskluderes fra beslutningstagningen.

De muligheder som *Vivir Bien* åbner op for via lovgivning, forudsætter at der på lokalt niveau er et aktivt og kritisk civilsamfund som kan gå ind i dialogen med myndighederne og være med til, fra lokalt synspunkt, at sætte dagsordenen vedr. hensigtsmæssig uddannelse og identifikation af de lokale miljø- og levevilkårsudfordringer. For at kunne gøre dette kræver det at kapaciteten opbygges på lokalt niveau således at lokalbefolkning og civilsamfundsaktører i de målgruppekommunerne klædes på til at kunne gå aktivt ind i demokratiske processer.

B.3 Problemanalyse

Der mangler en klar tråd mellem skole, kommune og befolkning i regeringens udspil om *Vivir Bien*. Den indebærer ellers, at man i Bolivia skal leve i harmoni og balance med Moder Jord, samt at uligheden skal mindskes blandt alle befolkningsgrupper.⁹

Den bolivianske regering har desuden lovgivet på området med bl.a. "Civilisatorisk og kulturel horisontalt alternativ til kapitalismen", "Loven om Moder Jord" og "Undervisningsloven 070". Dog kan man stadig observere hierarkiske dominansstrukturer, forsømmelse af naturen, forbrugskultur samt andre kulturelle aspekter, der modarbejder *Vivir bien*, hvilket kan forekomme paradoksalt.

Bolivia oplever lige nu en forvandling i undervisningssektoren som følge af *Ley 070*, som Undervisningsministeriet har udarbejdet igennem POMA¹⁰ og PEI¹¹, hvor der er blevet inkorporeret nationale undervisningsplaner og -programmer. Loven er baseret på principperne om balance og harmoni med naturen, respekt for det pluri-kulturelle, anerkendelse af flersprogede, social retfærdighed samt udryddelse af fattigdom.¹²

Disse principper blevet udarbejdet ud fra fire strategiske grundsten: lighed og mulighed, undervisningskvalitet, produktiv undervisning samt styrkelsen af den institutionelle sagsbehandling, som alle er baseret på en aktiv social deltagelse.

Den officielle rapport om undervisningsrevolutionen i Bolivia, offentliggjort i 2015, viser en kvantitativ forbedring hvad angår adgang til skole, forbliven på skolen samt lighed mellem kønnene. Der berettes ydermere om, hvordan 100 % af skolerne og deres lærere i hele landet har implementeret en nyt curriculum baseret på den førnævnte lov. Samtidig har lærerne meldt sig ind i PRO-FOCOM for på den måde at kunne implementere loven på den mest hensigtsmæssige måde. Ikke desto mindre er det svært at observere ændringerne i den virkelige verden, og undervisningen synes ikke at bidrage til ændring.¹³

Årsager og problemstillinger:

Begrænsninger for uddannelse i landdistrikterne

Uddannelse har, især i landdistrikterne, mange begrænsninger, som afspejler den ulige kløft, der er i forhold til undervisning i byerne. Uddannelse har en strategisk betydning for fattigdom, da det hænger sammen med hvilke fremskridt foretages inden for sundhed, retfærdighed, miljø. Uddannelse siges at være "porten til at opnå andre rettigheder og udrydde fattigdom"¹⁴.

En primær grund til begrænsningerne er, at skolen ikke er i stand til at forbedre resultaterne i en stor del af undervisningen. Begrænsningerne af uddannelsessystemet er mange og går på, at der er lavt niveau på læreruddannelsen, dårligt motiverede lærere, mangel på innovativt undervisningsmateriale og -metoder, jobmæssig ustabilitet for lærere, og en reduceret adgang til informations- og kommunikationsteknologier til uddannelse. Alt dette ender ud i en uddannelse af lav kvalitet, især i skoler i landdistrikter og bynære områder.

Mangel på tilknytning til naturen

⁹ Ministerio de Medio ambiente y Agua, "Ley marco de la Madre Tierra y desarrollo integral para vivir bien". Art. 5 (definiciones), *Vivir bien*, p. 9.

¹⁰ Flerårig operativ plan (2006-2008)

¹¹ Institutionel strategisk plan (2010-2014)

¹² Ministerio de Educación, "Avances en la Reforma Educativa 2006-2014", p. 11.

¹³ Dette tema blev drøftet på Forum for Undervisning, sponsoreret af AECID (spansk agentur for internationalt udviklingssamarbejde), hvor repræsentanter fra "Kampagnen for retten til uddannelse", fra NGO'er med fokus på uddannelse i Bolivia, samt andre aktører på undervisningsområdet deltog. Den primære kritik gik på, at man ikke kunne se nogen konkrete ændringer i undervisningen.

¹⁴ Declaración de la educación, INCHEON, maj 2015.

Den manglende forbindelse mellem den lokale befolkning og deres naturlige miljø medfører miljøproblemer og forværringen af menneskelige og sociale forhold, der påvirker forholdet til Moder Jord, øger risikoen for en mere sårbar sundhed, ernæring og lokal produktion af mad til familier, især børn og unge.

Befolkningen er ved at miste forbindelsen der historisk og kulturelt set har været til naturen, der guidede forfædrene, og den kulturelle viden og forståelse for produktion og forbrug, sundhed, ernæring og uddannelse. Tidligere former for samfundsorganisering og social handling hørte sammen med viden, respekt og harmoni med Moder Jord. På den måde har man opretholdt en balance mellem produktion og forbrug, bevaret det naturlige miljø og vedligeholdt former for handling og social organisering omkring økologi. Man er i fare for at miste disse former for sameksistens og gensidig kommunikation med det naturlige miljø, samfund og levesteder, hvilket gør det vanskeligt at forbedre livskvaliteten inden for rammerne af *Vivir Bien*.

Læreruddannelsen har svagheder i forhold til at gennemføre ændringer i *Vivir Bien*

Lærerne har ikke tilstrækkelig uddannelse til at indføre *Vivir Bien*, ej heller at implementere *Ley 070* og udarbejde forslag til curriculum, herunder ift. miljøspørgsmål.

I Bolivia er der 33.549 færdiguddannede lærere til at praktisere *Ley 070*, og 91.631 er under uddannelse.

Næsten alle offentligt ansatte skolelærere skal anvende *Ley 070*, men især i landområderne opleves der en særdeles stor udfordring blandt lærerne i forhold til at praktisere dette. Faktisk afvikler næsten alle lærere deres undervisning på de traditionelle måder. Men skoleuddannelsen kan faktisk ændres. Det kræver blot, at lærerne er ordentligt uddannede og er bevidste om behovet for ændring. Her træder AJ3 og udbredelsen af økoalfabetisering ind.

Civilsamfundet kender ikke til de specifikke principper for Moder Jord og *Vivir Bien*, der skal anvendes lokalt

Civilsamfundet besidder, i mellemtiden, manglende egenskaber til at udarbejde forslag til og deltage i udvikling af lokalsamfundet. Det er blandt andet på grund af begrænsningerne i uddannelses-systemet, og risikoen for social udstødelse og kulturel diskrimination.

En anden væsentlig faktor er myndighedernes magtudøvelse, som krænker de individuelle rettigheder, sameksistens og den demokratiske udøvelse blandt borgerne. Ligeledes er social ulighed, ulighed mellem kønnene, begrænse uddannelse og organisering af civilsamfundet store udfordringer. Svage lokale instanser gør det umuligt at udføre de forslag og foranstaltninger der er til stede og ellers ville fremme respekten for Moder Jord.

Devaluering af det lokale produktive landbrugsarbejde

Sammen med klimændringer er de ændrende forbrugsmønstre med til at devaluere den lokale fødevarerproduktion.. Den lokale produktion fokuserer ellers på traditionel fødevarerforsyning og markedsføring, som støtter lokaløkonomier. Den lave produktion og dertilhørende fattigdom er forbundet med at leve i landdistrikterne og forårsager, at forældre migrerer til byer og nabolandene og efterlader deres børn og unge i pleje hos bedsteforældre, onkler eller ældre søskende. Denne situation fører til en lavere produktionskapacitet og en progressiv frakobling af den yngre generation til landbrugsproduktionen og det naturlige miljø i regionen.

På den anden side, på steder, hvor miljø- og produktionsbetingelser er gunstige, foretrækker folk at sælge deres produkt dyrere for derved at have mere at give til sin familie.

"Landdistrikterne er præget af neolibérale politikker, der forårsager, at det bolivianske folk migrerer til byer, hvilket svækker de traditionelle produktionssystemer for mad og påvirker de forbrugsmønstre, der ellers fremmer de tværnationale madvaner. Dette, sammen med klimændringer, korrupsion og smugleri, kapitalistisk sygdom, påvirker stærkt bondens arbejde."¹⁵

Skader på natur og miljø

¹⁵ Declaración por la soberanía alimentaria en Bolivia, Agenda 2025, septiembre 2013.

Forværringen af miljøet vokser, grundet befolkningens utilstrækkelige viden om miljøproblemer og deres konsekvenser for folkesundheden, jorden og klimaændringerne.

Natur- og miljøproblemer er ikke tilstrækkeligt behandlet i skolen, og forholdet til naturen, omsorg for Moder Jord, økologisk landbrug og fødevarer sikkerhed er ikke i fokus, selvom det er lovgivet i mange tilfælde. Arbejdet med dette kunne forbedre levevilkårene i mange familier.

Mange familier er tvunget til at migrere og dermed forlade områder der traditionelt er afhængige af landbrug. De migrerer grundet knappe ressourcer og store begrænsninger for at kunne forbedre deres levevilkår. De søger bedre vilkår og muligheder i de bynære områder, hvilket betyder at der er en stor befolkningskoncentration der. På den måde opstår nye slumkvarterer med dårlige vilkår. Det har konsekvenser for børn og unge, der især er sårbare over for arbejdsløshed og kriminalitet. Medierne bidrager ikke til at sprede værdier såsom vigtigheden ved at skabe et harmonisk forhold til naturen. De er derimod rettet mod forbrugerkulturen og kommercialisme.

Diskussion af disse problemer opstår i det daglige arbejde i Teko Kavi. Derfor er der interesse for fortsat at arbejde med de mest sårbare befolkningsgrupper (børn og unge, kvinder og mænd fra fattige landdistrikter og bynære områder) igennem AJ3, med støtte fra DIB og CISU.

B.4 Interessentanalyse

De identificerede aktører i projektet, herunder deres respektive interesser og svagheder, kan grupperes således:

Kommuner

Umala og Santiago de Huata kommunerne og Distrikt 22 Hampaturi i La Paz kommune har været involveret i formuleringen af projektet og er meget interesserede i AJ3, fordi de sætter pris på det bidrag, projektet kan tilbyde skolerne, lokale familier og hele lokalsamfundet i forhold til kvaliteten af undervisningen.

Repræsentanter fra kommunerne har deltaget aktivt i koordinationen og faciliteringen af møder og workshops i lokalsamfundene samt fået inputs fra lokale uddannelsesmyndigheder og andre aktører i formuleringen af projektet som beskrevet i B1 her i dokumentet. Kommunerne er vigtige for bæredygtigheden af projektet, da deres deltagelse muliggør projektets videreførelse på lokalt niveau. Forventningen er at økoalfabetisering indføres i lokalforvaltningens fordelingspolitik og indsatsområder samt kommunernes strategiske planer, og økonomisk set vil kommunerne være i stand til at videreføre projektets koncepter og metoder efter endt projektperiode.

Civilsamfundet

Lokalbefolkningen skal ledes af lokale udvalgte myndigheder, nemlig de såkaldte Central Agraria Tupak Katari og Bartolina Sisa, der kan skabe konsensus og beslutninger, der tilgodeser lokalbefolkningen. De er frontfigurer for de behov og de forslag, der lobbies på lokalt kommunalt niveau, men også højere oppe i repræsentationen af de indfødte på både provinsielt, departementalt og nationalt plan i Bolivia. De er nøglepersoner, der skal støtte udviklingen af projektaktiviteter, samt bruge deres legitimitet til at influere og stå i spidsen for forslag til økoalfabetisering på lokalt kommunalt niveau.

Samtidig vil der også være skoleråd repræsenteret af forældre, hvis rolle er at ledsage processerne i skolen og sikre, at projektet udvikler sig på det institutionelle niveau og indgår i læseplanerne. Derfor er deres deltagelse vigtig i udviklingen og gennemførelsen af projektet, især i formuleringen af socio-produktive projekter og lokale mobiliseringsforslag til økoalfabetisering.

Undervisningsministeriet har erkendt sin institutionelle svaghed i at inddrage forældre i forandringsprocessen i undervisningen. Derfor har projektet til formål at forsøge at bidrage med strategier for kommunikation, dialog og inddragelse af lokalbefolkningen på tværs af lokale skolebestyrelser. Disse kan så bruges som erfaring inden for social deltagelse.

Lokale sundhedscentre, der inkorporerer processer for læren om sundhed og ernæring til lokalbefolkningen, udgør en strategisk partner til at udvikle fælles tiltag, der knytter sig til produktion og brug af alternative fødevarer dyrket i skolernes og lokalsamfundets køkkenhaver. Sådan en allian-

ce kan øge den overordnede vision for projektet om *Vivir Bien*, da idéen om at indtagelse af sund mad kan sikre et godt helbred promoveres.

Distriktsledelsen for uddannelse

Denne instans er ansvarlig for operationaliseringen af den pædagogiske og administrative ledelse af curriculum i kommunerne, som hører under departementets ledelse for uddannelse, som igen hører under undervisningsministeriet. Så den udgør derfor en nøglerolle på lokalt niveau til at godkende, koordinere og videreføre projektet og de pædagogiske aktiviteter med økoalfabetisering, både i skoler og i lokalsamfundet generelt. Det skal ske ved at inkludere det i deres POA og institutionelle planer, og dermed påtage sig rollen for at kommunikere og koordinere disse processer fra starten af planlægningen i skolerne og kontinuerligt under skolens ledelse.

Undervisningsministeriet/PROFOCOM

Undervisningsministeriet spiller en vigtig rolle i forhold til AJ3, da ministeriet er centralt, når det handler om at skabe ændringer på uddannelsesområdet. Derfor er det vigtigt at inddrage ministeriet fra projektets start, da deres involvering er afgørende for at sprede projekterfaringer og få indflydelse på uddannelsespolitikken under *Ley 070*.

Ministeriet har kendskab til resultaterne fra AJ2, så dialogen omkring AJ3 vil tage udgangspunkt i dette.

Ved afslutningen af projektet bør man kunne skabe en større interesse, og projektet kan ses som et praktisk eksempel, der kan udbredes ved at implementeres i læreruddannelsens praktikforløb og PROFOCOM under det nye fællesskabs- og produktivitetsfokus og i forbindelse med fokuset på styrkelsen af forholdet til Moder Jord.

Rådet for oprindelige folks uddannelse i Bolivia/CEPO's

Rådet for oprindelige folks uddannelse i Bolivia har spillet en vigtig rolle i at skabe et diversificeret pensum tilpasset til de forskellige kulturelle grupper i Bolivia. Til dags dato er de regionale læseplaner blevet tilpasset den lokale kultur og region, hvilket er sket med ministeriets godkendelse af 11 oprindelige befolkningsgrupper.

Disse aktører er vigtige, når det kommer til økoalfabetisering og hvordan metoden kan implementeres i praksis i et diversificeret pensum.

Santiago de Huatas Læreruddannelse

Læreruddannelsen er en uddannelse på bachelor-niveau, og det er her, der skal sættes ind, hvis der skal skabes ændringer i uddannelsen af nye lærere under *Ley 070*.

Det er her nye uddannelsesformer og politiske tiltag skabes i praksis og tager form. Der mangler stadig praktiske eksempler, som viser hvad "Vivir Bien" indebærer, og hvordan man kan undervise i dette i skolerne. De studerende skal vise hvordan dette kan takles igennem udførelsen af deres praktik: "pædagogisk innovation og forskning." Her vil de kunne bruge begreber og metoder fra AJ3 som økoalfabetisering. Det er et vigtigt trin i udbredelsen af AJ3 projektet, da det betyder at projektets begreber kan nå ud til skoler og lokalsamfund udover projektets direkte målgrupper. Det er også et vigtigt indsatsområde, da det kan fungere som inspiration og et eksempel, der kan følges af andre læreruddannelsesinstitutioner i Bolivia.

Det er samtidig stedet, hvor man arbejder med den konkrete videreførelse af PROFOCOM til lærerne. Derfor er det vigtigt, at disse lærere er en del af AJ3, hvorfor læreruddannelsen i Santiago de Huata er blevet udvalgt som et af indsatsområderne i AJ3.

Netværk

De forskellige netværk i Bolivia er vigtige fora, hvor udvikling, erfaringer og resultater på uddannelsesområdet kan deles og diskuteres. Både Kampagnen for Retten til Uddannelse og AECID's Uddannelsesforum og den spanske ambassade repræsenterer NGO'er, der har fokus på uddannelse, og institutionelle enheder, såsom undervisningsministeriet, tager del i dette netværk. I disse fora

kan erfaringer, forslag, strategier og resultater fra AJ3 udveksles og fungere som fortalervirksomhed i forhold til at skabe politisk indflydelse.

C. PROJEKTBEKRIVELSE

C.1 Målgruppe og deltagere

De primære projektområder er Umala kommune, Santiago de Huata kommune, og Distrikt 22 Hampaturi i La Paz kommune. Projektets direkte målgruppe har følgende sammensætning ifølge baselineundersøgelsen der gik forud for denne ansøgning:

Sted	Comunidades ¹⁶ (lokalsamfund)	Familier ¹⁷	Lokale myndigheder	Antal skoler	Antal skoleelever (børnehave, grundskole, gymnasium)	Antal lærere
Umala	45	742	90	33	1500	90
Santiago de Huata	25	675	50	30	811	144
Distrikt 22, Hampaturi	20	600	40	13	675	91
Total	101	2017	180	76	2986	325

Læreruddannelsen i SANTIAGO DE HUATA	Antal deltagere
Administrerende myndigheder	3
Koordinator fra PROFOCOM	1
Facilitatorer fra PROFOCOM	22
Speciallærere	23
Lærerstuderende (fra 6 forskellige linjer rettet mod forskellige klassetrin)	411
TOTAL	459

Indirekte målgruppe

Central Agraria Tupak Katari-Bartolina Sisa (lokal social organisation med stor indflydelse)

Disse *centrales agrarias* er civilsamfundsorganisationer som hører under paraplyorganisation for bønder og landarbejdere, *la Confederación Sindical Única de Trabajadores Campesinos de Bolivia*. Organisationerne er godt organiseret, og samarbejdet med disse vil legitimere projektets aktiviteter.

Kommunalråd, Consejos municipales. Aktiviteter vil udvikles med medlemmer fra kommunalrådet der er udpeget indenfor produktions- uddannelses, og miljøområdet

Lokale sundhedscentre vil indgå i samarbejdet med måling af børn og unges sundhed.

Distrikternes uddannelsesadministration

Las defensorías de la niñez y adolescencia står for arbejdet med børn under kommunen.

PROFOCOM

Undervisningsministeriet

Forældreråd

C.2 Succeskriterier og målsætning for projektet

OVERORDNET MÅL

Økoalfabetisering har medvirket til at styrke civilsamfundet, skolen og lokalsamfundet i et samarbejde der fremmer lokal bæredygtig udvikling.

En række aktiviteter baseret på økoalfabetisering har styrket lærerne og civilsamfundets kapacitet og evne til at knytte læringen an på det lokale natur- og livsgrundlag. Det opnås ved at fremme relationen mellem læring, skole og lokalsamfund. Civilsamfundet bliver desuden i stand til at indgå i en dialog med myndighederne om udviklingen af disse aktiviteter, således at der skabes grundlag for en bæredygtig lokalsamfundsudvikling.

¹⁶ Det formodes at 70% af *comunidades* fra den direkte målgruppe vil deltage.

¹⁷ Det formodes at 50% af lokalbefolkningen overvejer at migrere.

KONKRETE MÅL

1. Den 30. juni 2019 er økoalfabetisering som undervisningsmetode implementeret og udbredt på 70% af skolerne og lokalsamfundene i Umala, Santiago de Huata og Hampaturi Distrikt 22 samt på Læreruddannelsen i Santiago de Huata.

Økoalfabetiseringsmodellen er blevet forbedret og afprøvet i praksis. Skoler og lokalsamfund har tilegnet sig og gør brug af økoalfabetiseringens koncepter, metoder og temaer, som desuden kommer til at udgøre en del af uddannelsessystemet (lokale læseplaner, læreruddannelsen). Lokalsamfundene påtager sig lederskab i forhold til at forvalte økoalfabetiseringen og videreudvikling af metoden.

Projektet er målrettet skolen fordi det her kan få en stor effekt og spredning blandt den ønskede målgruppe, idet det påvirker børn, unge og lærere direkte imens forældre, familier og lokalsamfund påvirkes indirekte.

2. Den 30. juni 2019 har skole og lokalsamfund (elever, lærere, forældre, lokale myndigheder og andre civilsamfundsaktører) styrket deres organisatoriske, demokratiske og deltagende kapaciteter og har udarbejdet forslag til og gennemført aktiviteter med fokus på økoalfabetisering som er socio-produktive og samlende for lokalsamfundet.

Økoalfabetiseringen og de forskellige aktiviteter i forbindelse med denne mobiliserer elever, lærere, forældre og lokale ledere til at deltage i organiseringen af aktiviteter der sigter på at forbedre miljøet og fødevarer sikkerheden med fokus på økologi igennem etablering af køkkenhaver, drivhuse, træplantning kampagner, markeder og andre lokale initiativer.

3. Den 30 juni 2019 er modellen for økoalfabetisering blevet udbredt og har fået indflydelse på kommunalt, regionalt og nationalt plan.

De lokale aktørers (familier, lokalsamfund, skoler og lokalmyndigheder) formidling af projektets resultater igennem forskellige medier (radioudsendelser, foldere, nyhedsbreve etc.) skaber interesse og støtte i andre dele af befolkningen og staten.

C.3 Resultater og aktiviteter

Aktiviteterne der skal opnå de konkrete mål er opdelt i 3 dele

Resultater	Indikatorer	Antagelser
1.1 Den 30. juni 2019 er økoalfabetiseringsmodellen udviklet og forbedret i Umala, Santiago de Huata og distrikt 22 Hampaturi i La Paz kommune og på læreruddannelsen i Santiago de Huata.	1.1.1 70 % af skolerne og deres lokalsamfund har deltaget i udviklingen af økoalfabetisering for at kunne praktisere <i>Vivir Bien</i> Verifikation: Projektets implementeringsplan er godkendt. 1.1.2 50 % af de studerende og undervisere fra læreruddannelsen i Santiago de Huata indfører økoalfabetisering i deres uddannelsesplan. Verifikation: Læringsplaner indeholder økoalfabetisering.	1.1 Skoler og lokalsamfund deltager aktivt i projektet.
1.2 Den 15. december 2016 er lokalkendskab og viden om Moder Jord genskabt i Umala, Santiago de Huata	1.2. 2 etnografiske studier beskriver lokalkendskab og viden om Moder Jord. Verifikation: studiedokumenter,	1.2 Ældre, forældre og lokalmyndigheder er interesserede og villige til at dele information.

<p>og Hampaturi.</p> <p>1.3 Den 1. september 2018: 70 % af målgruppeskolernes lærere har inkluderet økoalfabetisering som del af deres undervisning.</p> <p>2.1 Den 1. juni 2019: 50 % skolerne, familierne og Santiago de Huatas lærerstuderende har opnået erfaring og deltaget i aktiviteter indenfor produktion, klimaforandringer, vedvarende energi, affaldshåndtering og <i>Vivir Bien</i>.</p> <p>2.2. Den 1. juni 2017: 1 øko-ludobus og 2 øko-ludoteker er etableret i samarbejde med lokalmyndighederne med fokus på lokalkulturelle karakteristika.</p> <p>2.3 Den 1. juni 2019 har 60 % af familier, lokalmyndigheder og andre relevante civilsamfundsaktører kapacitet til at implementere økoalfabetisering.</p> <p>3.1 Den 1. juni 2019 er økoalfabetisering en del af kommunalpolitikken.</p> <p>3.2 Den 1. juni 2019 er projektets koncept udbredt og systematiseret.</p>	<p>optagede interviews, fotografier.</p> <p>1.3. Økoalfabetisering er en del af undervisningen med fokus på legende læring. Verifikation: Interviews, referat fra workshops, undervisningsplaner med økoalfabetisering.</p> <p>2.1. Skoler, familier og Santiago de Huatas læreruddannelse udfører 3 aktiviteter ifbm. økoalfabetisering med køkkenhaver, drivhuse, genbrug, affaldssortering, træplantning og lignende. Verifikation: rapporter</p> <p>2.2. 1000 elever, 150 lærere, 200 lærerstuderende og 200 aktører fra lokalsamfundet har hjulpet til i og brugt øko-ludotekerne og øko-ludobussen. Verifikation: deltagerliste.</p> <p>2.3. 60 % af målgruppen tilkendegiver, at de har udført eller implementeret mindst 1 økoalfabetiseringsaktivitet. Verifikation: Spørgeskemaer og interviews</p> <p>3.1. Relevante kommunale myndigheder udformer og underskriver kommunale vedtægter og beslutninger omhandlende miljøregler ud fra erfaringer med økoalfabetisering. Verifikation: Vedtagelser indeholdende kriterier, forslag og aktiviteter med økoalfabetisering i lokalbefolkningen.</p> <p>3.2.1. 1 radioprogram "Conociendo nuestra Madre Tierra" "At Kende Moder Jord" bliver sendt en gang månedligt på lokalt niveau.</p> <p>3.2.2 Økoalfabetiseringsguider</p>	<p>1.3. Lokalsamfund og skoler accepterer projektets koncepter, og involverer sig i arbejdet med økoalfabetisering.</p> <p>2.1 Civilsamfundet er interesseret og villige til at deltage i økoalfabetiseringsaktiviteter.</p> <p>2.2. Øko-ludobussen skaber interesse og motivation til at arbejde med økoalfabetisering i lokalsamfundene.</p> <p>2.3 Skole og lokalsamfund deltager aktivt og velvilligt i aktiviteter forbundet med økoalfabetisering.</p> <p>3.1. Relevante myndigheder værdsætter, at projektet er en god mulighed for at skabe udvikling i lokalsamfundet gennem økoalfabetisering.</p> <p>3.2.1 Der er interesse for at dele projektet og dets erfaringer over lokalradio</p> <p>3.2.2 Økoalfabetiserings-</p>
---	---	--

<p>3.3. Den 1. juni, 2019 er der en strategisk plan for fortsættelsen af projektet samt dets effekt.</p> <p>3.4 Modellen er synliggjort for Undervisningsministeriet og NGOer igennem netværk.</p>	<p>indeholder viden og kendskab til Moder Jord, strategier i økoalfabetisering og pædagogiske og didaktiske forslag, der bidrager til <i>Ley 070</i> og <i>Vivir Bien</i>.</p> <p>Verifikationsmetoder: trykte økoalfabetiseringsguider</p> <p>3.3.1 Afsluttende evaluering af AJ3.</p> <p>3.3.2. Der findes en strategisk plan for fortsættelse af og bæredygtighed i projektet.</p> <p>3.4.1 NGOer og Undervisningsministeriet tilkendegiver deres kendskab til modellen. Verifikation: Referater fra netværksmøder, interviews.</p>	<p>konceptet værdsættes som et pædagogisk og didaktisk bidrag til udvikling af curricula og til fælleskab i skole og lokalsamfund.</p> <p>3.3 Der er interesse for at udbrede projektets koncept.</p> <p>3.4 NGOer og Undervisningsministeriet viser interesse og indgår i dialog om projektet og dets erfaringer.</p>
--	--	--

1. Research, læring og udbredelse af økoalfabetiseringsmodellen imellem skole og lokalsamfund.

Aktiviteter	Verifikation	Antagelser
<p>1.1.1. Identifikation og ansættelse af projektmedarbejdere og fagligt personale til AJ3 projektet.</p> <p>1.1.2. Etablering af inter-institutionelle aftaler mellem DIB og Teko Kavi samt med lokalsamfund og kommuner indenfor projektets målgruppe.</p> <p>1.1.3 Udarbejdelse af en baseline studie.</p> <p>1.1.4 Udvikle 1 workshop omhandlende erfaringsudveksling fra AJ2 og planlægning af AJ3s implementering. Deltagerne er lokalmyndigheder, skolebestyrelser, skoleledere fra kerneskoler, kommunalmyndigheder og læreruddannelsen i Santiago de Huata.</p>	<p>1 projektleder 1 faglig koordinator 3 tosprogede øko-undervisere 1 agro-økologisk konsulent 1 kommunikationsmedarbejder</p> <p>Aftaler mellem DIB og Teko Kavi og lokale myndigheder er underskrevet og etableret for at sikre projektets udvikling.</p> <p>Baseline studie er udarbejdet og danner baggrund for justering af projektet og leder den strategiske planlægning af AJ3. Der findes tidsplaner og rapporter til at monitorere implementeringen og gennemførelsen af projektet.</p>	<p>Der regnes med at det fagspecifikke hold fra AJ2 vil tage del i projektet, da de har den rette erfaring til at udvikle og fortsætte arbejdet med AJ3. Udover dette vil andre egnede personer blive ansat og tilføjet holdet.</p> <p>Lokal- og kommunal- og uddannelsesmyndigheder godtager og deltager i implementeringen af projektet baseret på den inter-institutionelle aftale.</p> <p>Målgruppen deltager i baselinestudiet.</p> <p>Projektet inkluderes i lokalplaner og kommunale budgetter.</p>

<p>1.1.5. Koordinere og komme til enighed om en implementeringsplan med kommunen og med distriktsadministrationen for uddannelse med målet at indføre projektet i kommunal- og distriktsplaner.</p> <p>1.1.6. Planlægge og afvikle uddannelses-workshops om økoalfabetisering og didaktik med lærere og Santiago de Huatas læreruddannelse for at forbedre modellen igennem brugen af økoalfabetiseringsguiden.</p> <p>1.2.1. Udføre etnografisk studie om lokalkendskab, lokal viden og levemåder forbundet med naturen i Santiago de Huata og Hampaturi.</p> <p>1.3.1. Økoalfabetisering bliver inkluderet i undervisningen. Familier, lokalmyndigheder og kommuner deltager ligeledes i denne inklusion.</p>	<p>Implementeringsplan er udarbejdet.</p> <p>Workshops er planlagte, deltagerlister</p> <p>Der er 2 studier omkring lokalkendskab og viden omkring Moder Jord.</p> <p>Der findes undervisningsplaner med fokus på økoalfabetisering dokumenteret i form af billeder og rapporter.</p>	<p>Der er interesse i blandt målgruppen i at deltage i de udbudte workshops.</p> <p>Der er motivation for at bidrage med lokalkendskab og viden.</p> <p>Der er åbenhed og god kommunikation om inkluderingen af økoalfabetisering i undervisningsplanerne.</p>
---	---	--

2. Deltagelse, organisering og mobilisering af økoalfabetisering imellem skole og lokalsamfund.

Aktiviteter	Verifikation	Antagelser
<p>2.1.1 Planlægge og udvikle 1 workshop hvert kvartal hvor familier, lokale myndigheder, skolebestyrelser og civilsamfund deltager fælles omkring en aktivitet indenfor økoalfabetisering som f.eks. etablering af skolehaver, affaldssortering, træplantning, genbrug mm. (aktiviteter der medfører en fysisk ændring i lokalsamfundet.)</p> <p>2.1.2. Facilitere formuleringen af socio-produktive projekter i målgruppeskolerne sådan at roller, bidrag og deltagelse i hver fase af projekterne er</p>	<p>Oversigter over workshops, deltagerlister, fotografier af udførte projekter.</p> <p>Der findes projektforslagsdokumenter og handlingsplaner med definerede roller samt fotografier af gennemførelsen og udviklingen af disse projek-</p>	<p>Der er interesse i at deltage projektets workshops.</p> <p>Lokalbefolkningen i projektområderne deltager aktivt i de socio-produktive projekter.</p>

<p>defineret og deltagelsen af civilsamfundsaktører effektiveres.</p> <p>2.1.3. Implementere køkkenhaver og/eller drivhuse i hver skole og lokalsamfund samt rådgive omkring agro-økologiske metoder.</p> <p>2.2.1. Oprette og implementere øko-ludoteker i målgruppeskolerne.</p> <p>2.2.2 Erhverve, udstyre og omdanne en bus til en økoludobus baseret legende læring og økoalfabetisering.</p> <p>2.3.1 I samarbejde med kommune, opbygge kapaciteten hos lokale aktører ved at skabe kendskab og viden omkring temaer forbundet med økoalfabetisering og love og regler forbundet med Moder Jord, miljøet, <i>Vivir Bien</i> og uddannelse (<i>Ley 070</i>).</p>	<p>ter i skoler og lokalsamfund.</p> <p>Køkkenhaver og/eller drivhuse er oprettet og producerer afgrøder.</p> <p>2 øko-ludoteker og 1 øko-ludobus er udstyret, fungerer og bruges af skoleeleverne.</p> <p>Planer og rapporter fra kapacitetsopbygningen, fotografier.</p>	<p>Folk foretrækker en miljøvenlig produktion af fødevarer.</p> <p>Befolkningen i skoler og lokalsamfund bidrager til gennemførelsen af øko-ludotekerne.</p> <p>Lokale aktører er interesserede i at lære den gældende lovgivning og regler og deltager aktivt i kapacitetsopbygningen.</p>
---	--	---

3. Formidling, netværk og fortalervirksomhed

Aktiviteter	Verifikation	Antagelser
<p>3.1.1. Involver repræsentanter fra kommunen i skolernes og lokalsamfundenes socio-produktive projekter. Formålet med dette er at promovere inklusionen af økoalfabetisering i kommunale strategier og programmer.</p> <p>3.2.1. Formulere manuskripter til radioprogrammerne "At Kende Moder Jord." Dette inkluderer korte temafortællinger og erfaringer ifbm. økoalfabetisering fortalt af forskellige deltagere og aktører i projektet.</p> <p>3.2.2. Udvikle og designe materiale til formidling f.eks. brochurer, plakater og power point præsentationer som kan støtte udbredelsen af projektet.</p> <p>3.2.3 Udvikle økoalfabetiseringsguider på baggrund af logbøger og anden dokumentation.</p> <p>3.3.1 Udarbejde strategisk</p>	<p>3 kommunale vedtagelser vedrørende økoalfabetisering.</p> <p>Radioprogrammet "At kende Moder Jord" produceres og sendes 1 gang månedligt. Logbøger over projekterfaringer på lokalt niveau. Fotografier.</p> <p>Materiale til formidling som brochurer, plakater, power point præsentationer er udarbejdet og uddeles til relevante aktører og personer.</p> <p>2 økoalfabetiseringsguider er udarbejdet og bruges af lokale aktører.</p> <p>Strategisk plan foreligger.</p>	<p>Kommunen støtter op om økoalfabetisering og vil inkludere konceptet i deres strategiske planer.</p> <p>Radioprogrammerne styrker interessen og motivationen blandt lyttere til at deltage i AJ3. Logbøger over deltageres erfaringer er nyttige til at identificere relevante erfaringer og personer der kan dele disse erfaringer i radioprogrammet. Materialet til formidling formidler klart information om projektet.</p> <p>Der er en god forudsætning for</p>

<p>plan for fortsættelse af projektet.</p> <p>3.4.1 Spredde projektets koncepter igennem samarbejde med de netværk Teko Kavi er del af i Bolivia og tilmed forsøge at udvikle projektet under undervisningsministeriet. Afholde afsluttende netværksseminar hvor projektets resultater deles.</p>	<p>Samarbejdsaftaler, fotografier og interviews.</p> <p>Deltagerliste og referater fra netværksseminar.</p>	<p>at fortsætte med projektet.</p> <p>NGO'er, netværk og undervisningsministeriet udviser interesse i projektet og deltager i møder og netværksseminar.</p>
---	---	---

C.4 Strategi: Hvordan hænger projektet sammen?

"Uddannelse ændrer ikke verden; den ændrer personerne, der skal ændre verden" (P. Freire).

AJ3 implementeres på baggrund af erfaringer fra AJ1 og AJ2. Det vurderes, at projektperioden på tre år er nødvendig for at opnå de beskrevne mål og resultater: gennem implementering af økoalfabetisering at bidrage til et forbedret miljø og styrke forbindelsen til naturen; styrke uddannelsen lokalt i overensstemmelse med regeringens målsætning om *Vivir Bien en Armonía con la Madre Tierra*, støtte og muliggøre et aktivt civilsamfund, der kan påvirke den lokale kommunale politik og indgå i en dialog med Ministerio de Educación omkring erfaringerne fra projektet.

Projektet ønsker at medvirke til at muliggøre den helt nødvendige kapacitetsopbygning på lokalt plan og udnytte det potentiale, der ligger i en stærkere dialog på lokalt og regionalt plan med myndighederne. Det er en dialog og et samarbejde, som tager sit udgangspunkt i to helt konkrete og vigtige områder: uddannelse og miljø, som indgår i konceptet økoalfabetisering.

Udgangspunktet for økoalfabetisering er tanken om at kunne arbejde med naturen og det omgivende miljø, ud fra en pædagogisk og legende tilgang. Udviklingen af modellen tager udgangspunkt i en undersøgelse af traditioner med og skikke om natur og miljø.

Med økoalfabetisering får den enkelte elev og dennes familie en forståelse for, hvorledes de lokale ressourcer bevares, udnyttes og vedligeholdes bæredygtigt. Samtidig danner modellen grundlaget for den helt nødvendige dialog mellem de lokale civilsamfundsaktører og myndigheder.

Projektet ønsker at flytte læringen og legen udenfor i den virkelige verden og konkret inddrage hele skolen og det omkringliggende civilsamfund i en praksisorienteret læring.

AJ3 arbejder på flere niveauer og inddrager undervisningsministeriet, lokale myndigheder, civilsamfundsaktører, lokalsamfund og familier som indirekte målgruppe udover den direkte målgruppe, bestående af skoleelever og lærere i kommunerne Umala, Santiago de Huata og Distrikt 22 Hampaturi i La Paz kommune samt Læreruddannelsen i Santiago de Huata (ledelse, undervisere, lærerstuderende). Følgende beskriver baggrunden for deres inddragelse i nævnt rækkefølge.

Ved at inddrage lokale myndigheder fra projektets start samt indgå i dialog med undervisningsministeriet i projektets sidste fase (erfaringsdeling) forventes det, at projektets koncepter og erfaringer kan udbredes til flere skoler og lokalsamfund udenfor den direkte målgruppe. Positive erfaringer fra AJ3 forventes at fremstå som et eksempel på, hvordan *Vivir Bien* igennem økoalfabetisering kan implementeres i praksis i skoler og lokalsamfund.

Civilsamfundsaktører i områderne orienteres og inddrages i projektet i alle faser for at sikre støtte, engagement, deltagelse og udbredelse af økoalfabetisering på både lokalsamfunds- og kommunalt niveau.

Økoalfabetisering baseres som beskrevet på lokale miljøforhold og vilkår. Det er essentielt for projektet, at der bliver indsamlet lokal viden og forståelsen af *Madre Tierra* og at man får afklaret hvilken rolle naturen spiller i lokalsamfundet. Der vil blive lavet Interviews og undersøgelser blandt lokalbefolkningen for at finde frem til denne lokale forståelse og viden. Disse møder med lokalbefolkningen åbner op for udbredelsen af projektets koncept og udgør en del af formidlingen af pro-

jektet. For lokale aktører vil der blive afholdt en række workshops, der omhandler temaer forbundet med økoalfabetisering og desuden omfatter *Vivir Bien* og de gældende miljø- og uddannelseslove og regler i Bolivia. Disse workshops giver desuden deltagerne mulighed for at få indflydelse på indholdet i projektet.

Den faglige koordinator fra AJ3 vil samarbejde med læreruddannelsen og lærere i målgruppeskolerne, så økoalfabetiseringen som undervisningsmetode forstås og bruges af lærere, lærerstuderende og undervisere. Dette har til formål at udvikle lærernes og de kommende læreres didaktiske forudsætninger for at anvende skolernes nærområde i undervisningen i skolens forskellige fag og skabe udviklingsrum, hvor lærere inspirerer og kvalificerer hinandens praksis (aktionslæring).

Den praktiske uddannelse af lærere og undervisere i pædagogik og didaktik vil styrkes igennem brugen af økoalfabetisering. Økoalfabetiseringen vil bl.a. kunne bruges af lærerstuderende i deres praktik, hvor de vil kunne udføre den praktiske implementering af målsætningen omkring *Vivir Bien*.

Projektet skal medvirke til, at lærerstuderende, undervisere, skolelærere sammen med elever og civilsamfundsaktører i lokalsamfundet formulerer og skaber socio-produktive projekter og aktiviteter inden for temaer forbundet med økoalfabetisering. Denne implementering af økoalfabetisering skal foregå i praksis i skoler og lokalsamfund igennem oprettelsen og brug af køkkenhaver, drivhuse, øko-ludoteker og en øko-ludobus. Dette har en central rolle i formidlingen af økoalfabetisering, da elever, lærere og lokalsamfund ved deltagelse i socio-produktive projekter og aktiviteter forbundet med havebrug, øko-ludoteker og øko-ludobus kan

- Lære om lokal viden og kendskab i forhold til Moder Jord.
- Lære om betydningen af livet i jorden.
- Lære om håndtering og sortering af affald.
- Lære om naturens kredsløb gennem etablering af køkkenhaver og drivhuse, hvor man i praksis lærer dyrkning af grøntsager og krydderurter baseret på agro-økologiske metoder
- Lære at genbruge og genanvende kreativt.
- Lære at forholde sig til lokale naturproblemer.
- Lære at håndtere alternativ energi.
- Lære at lave kompost.
- Samt andre tiltag der kan udvikles undervejs sammen med lokale aktører.

Øko-ludotekerne og øko-ludobussen skal bruges som lokale økologiske udviklingscentre, hvor børn såvel som voksne i praksis kan eksperimentere med og lære at udnytte jordens og stedets potentiale i overensstemmelse med den lokale økologi og den oprindelige kultur og tradition. Projektet forudsætter, at man igennem en ændret pædagogisk tilgang til undervisning og uddannelse kan adressere natur- og miljøproblemer og skabe forandringer på tværs af uddannelser og i skoler i samarbejde med lokalsamfundet og civilsamfundet. Lokal- og civilsamfundets deltagelse under hele forløbet er vigtig ift. at skabe ejerskabsfølelse over projektets koncepter og metoder, så det kan videreføres efter endt projektperiode.

Øko-ludoteket og øko-ludobussen er fysiske rum, hvor leg og spil bruges til at styrke udvikling og læring for børn og unge. De vil være udstyret med værktøjer, instrumenter, ressourcer og referencetekster, der bidrager til didaktikken i økoalfabetiseringen. Øko-ludoteket og øko-ludobussen vil udgøre et rum for undervisning i og praktiske og konkrete eksempler på omsorg, beskyttelse og styrkelse af Moder Jord og fødevarereproduktionen. Hovedformålet med øko-ludoteket og øko-ludobusserne er at give mulighed for gennem legeaktiviteter at lære om økologiske grundbegreber. Igennem erfaringer fra AJ og AJ2 er antagelsen, at leg og spil motiverer deltagelse, læring og udbredelse af økoalfabetisering. Økoludoteker oprettes i målgruppeskolerne og vil stå til rådighed og til fri afbenyttelse for skoler og lokalsamfund. Ligeså vil øko-ludobussen stå til rådighed og til fri afbenyttelse for skoler og lokalsamfund, når den besøger hver kommune og dens skoler på ugentlig basis.

Projektet vil engagere lokalsamfundet, således at skolen gennem uddannelse og bevidstgørelse vil få en væsentlig rolle i bevarelsen af miljøet og en bæredygtig udvikling i regionen.

Opstart: Teko Kavi opbygger et tværfagligt, kvalificeret team, der skal sikre en effektiv gennemførelse af projektet. I forbindelse med projektopstart udarbejdes en detaljeret implementeringsplan samt aftaler og kontrakter.

En baseline-undersøgelse formuleres i form af en simpel og punktvis undersøgelse af målgruppens før-og-efter-status i relation til projektmålene.

Mål 1: Research, læring og udbredelse af økoalfabetiseringsmodellen imellem skole og lokalsamfund.

I begyndelsen af projektet er første skridt at lave baseline-undersøgelsen. Samtidig skal teamet lave de første besøg til skoler og lokalsamfund for at koordinere og indgå kontrakter om skoler, lokalmyndigheder og læreruddannelsens deltagelse i og udvikling af projektet. I et samarbejde med lokale myndigheder, skolebestyrelser, skoleledere fra kerneskoler, kommunale myndigheder og Læreruddannelsen i Santiago de Huata udarbejdes en detaljeret implementeringsplan, der skal opnå enighed omkring og som tilpasses hvert år i projektets forløb. Et mål er at indføre projektet og økoalfabetisering i de kommunale og regionale planer og budgetter.

Da økoalfabetisering baseres på lokale miljøforhold og vilkår ift. lokalforståelse og viden om Moder Jord, vil der i det første år blive udviklet to etnografiske studier, der vil finde sted i Santiago de Huata og Hampaturi. De udgør grundlaget for arbejdet med at inkludere økoalfabetisering i skoleundervisningen i lokalsamfundene. I Umala tages der udgangspunkt i erfaringerne fra AJ2 til at formulere forslag og tiltag til at udvikle økoalfabetiseringsmodellen så den kan implementeres i skoleundervisningen i hele kommunen. På baggrund af denne viden vil økoalfabetiseringskonceptet blive udviklet under ledelse af lærerne til at indgå i curriculumplaner og dermed skoleundervisningen. Børn og unge, såvel som forældre, skolebestyrelser og lokale myndigheder vil tage del i økoalfabetiseringsaktiviteter. Læringen og udviklingen sker gennem samarbejde, leg og spil. På læreruddannelsen i Santiago de Huata vil der blive afholdt workshops i økoalfabetisering og didaktik, som undervisere og studerende kan bruge og videreudvikle i deres praktiske del af uddannelsen og lærerfaget.

Mål 2: Deltagelse, organisering og mobilisering af økoalfabetisering imellem skole og lokalsamfund.

Med baggrund i erfaringer fra AJ2 afvikles 12 workshops med det formål at inspirere, vejlede og bevidstgøre omkring konceptet økoalfabetisering. Lokalt vil udbredelsen af konceptet foregå igennem workshops med deltagelse af projektets målgrupper, civilsamfundsaktører og lokalsamfundet, som skal udmunde i socio-produktive og kollektive forslag inden for temaer forbundet med økoalfabetisering. Disse workshops vil omhandle uddannelse, fødevarerproduktion, bevidstgørelse om varetagelse af Moder Jord mm. Temaerne i de pågældende workshops kan rettes mod:

- *Vivir Bien* samt familiens og uddannelsens rolle.
- Naturens kredsløb og viden om Moder Jord.
- Fødevarerikkerhed og dens betydning i hverdagen.
- Identifikation af risici og muligheder, der kan adressere modstandsdygtighed og tilpasning.
- Agro-økologisk landbrug i køkkenhaver og drivhuse.
- Andre relevante emner

Deltagere i workshopsene vil være familier, lokale og kommunale myndigheder, lærere, lærerstuderende og undervisere fra læreruddannelsen i Santiago de Huata. Disse aktører er i stand til at skabe indflydelse og ændringer der styrker uddannelse sådan at der sker en ændring i praksis, både for dem selv, men også for børn og unge og samfundet generelt.

På læreruddannelsen i Santiago de Huata skal der udvikles en mere specifik arbejdsmetode i økoaludoteker og økoalfabetisering i samarbejde med de lærerstuderende. Der skal identificeres og skrives forslag til curricula, der kan gennemføres på andre skoler i og udenfor kommunen igennem de studerendes praktik, PIIP.¹⁸

¹⁸ Práctica de investigación e innovación pedagógica

3. Formidling, netværk og fortalervirksomhed

I sidste fase af projektet vil der blive evalueret på projektets bidrag til udvikling af lokalsamfundet. Her vil der blive fokuseret på elever, familier, lærere og lokalsamfunds deltagelse i og oplevelse af økoalfabetisering, konkretiseret gennem de socio-produktive projekter og aktiviteter i forbindelse med økoludoteker og økoludobussen.

De forventede positive erfaringer skal bidrage til beslutninger om at indføre økoalfabetisering i undervisningen på kommunalt og skoledistriktsmæssigt niveau.

Erfaringer fra projektet skal systematiseres og formidles til en bredere befolkning udover den direkte målgruppe. Materiale til formidling, såsom brochurer, plakater, power point præsentationer og radioprogrammer, skal synliggøre projektets bidrag til uddannelse og udvikling i samfundet og bruges som redskab til at formidle erfaringerne ud til lokalbefolkningen, lokale netværk, NGO-netværk samt i Undervisningsministeriet.

Der skal udarbejdes tre økoalfabetiseringsguider i slutningen af projektet, en for hver kommune, baseret på lokale forhold og vilkår. De har til formål at skabe en oversigt over erfaringerne med økoalfabetisering som en integreret del af undervisningen i præcis det lokalområde, hvor projektet er gennemført. Samtidig skal de fungere som værktøjer til at måle og vurdere virkningen af økoalfabetisering, så man kan udvikle og forbedre kvaliteten af undervisningen for eleverne.

Med denne fremgangsmåde skabes der konkrete resultater, som kan oplyse om fordelene ved brugen af økoalfabetisering som undervisningsmetode, og hvordan det medvirker en praktisk implementering af regeringens målsætning om *Vivir Bien en Armonía con la Madre Tierra*.

Resultater og erfaringer fra AJ3 vil blive brugt til at formidle og diskutere økoalfabetisering som metode i NGO-netværk og med undervisningsministeriet. Til denne proces vil en gruppe af repræsentanter fra lokalområderne, der har deltaget i projektet, blive oprettet og dele deres erfaringer i forbindelse med projektet og økoalfabetisering. Det sker i samarbejde med det faglige team fra AJ3.

C.5 Udfasning og bæredygtighed

Projektet er planlagt til afslutning i juni 2019. Aktiviteterne i forhold til spredning og diffusion af projektet er en del af bæredygtigheden i projektet. Hen mod slutningen af projektet er der som beskrevet fokus på at dele erfaringer og resultater med lokalmyndigheder, netværk og undervisningsministeriet for at engagere disse enheder i videreførelsen af projektets koncepter og metoder. Under hele projektet involveres lokalmyndigheder, lokalsamfund og civilsamfundsaktører for at skabe et ejerskab og overtagelse af projektets koncepter og metoder.

Elever, lærere, familier, lokalsamfund og lokale myndigheder bidrager til udviklingen af økoalfabetiseringen, så der er en klar forståelse for og erfaring med konceptet ved projektets afslutning. Antagelsen er at den positive indvirkning, aktiviteterne forbundet med økoalfabetiseringen har på lokalsamfundet, vil betyde, at de fortsætter processen. Målet med projektet er også, at lokalmyndighederne indfører økoalfabetiseringsmetoden i skolernes læseplaner i hele kommunen, at økoludoteker og øko-ludobus indregnes i de kommunale budgetter (som det var tilfældet i AJ2) og dette vil støtte lokalsamfundet i at videreføre aktiviteterne, da skolen skal arbejde sammen med lokalsamfundet.

Indsatsen på læreruddannelsen er central for bæredygtigheden i projektet, da det antages, at de lærerstuderende vil gøre brug af økoalfabetiseringsmetoden i deres undervisning i deres praktik og senere lærerhverv, når de har lært om og bidraget til udviklingen af konceptet. Da de lærerstuderende og nyuddannede lærere sendes ud i hele Bolivia, vil økoalfabetiseringsmetoden blive spredt. Lærere har ikke mange redskaber til implementeringen af regeringens målsætning omkring *Vivir Bien*, men økoalfabetisering tilbyder lærerne denne mulighed. Brugen af økoalfabetisering som metode blandt lærerne vil især blive styrket, hvis der kommer opbakning fra undervisningsministeriet. Derfor arbejdes der i projektet hen imod, at læreruddannelsen inddrager økoalfabetisering, som en del af læreruddannelsen efter endt projektperiode.

Bæredygtigheden vil kunne aflæses i inddragelsen af økoalfabetisering i lokalmyndigheder og -forvaltningers handlingsplaner og budgetter, skoler og lokalsamfunds videre brug af øko-ludoteker, familiernes, skolernes og lokalsamfundenes videreførelse af socio-produktive projekter, indførelse af økoalfabetisering i læreruddannelsens curricula og interesse og accept hos Undervisningsministeriet.

C.6 Forudsætninger og risici

De forudsætninger og risici, der er forbundet med projektet er især relateret til eksterne faktorer.

- Økoalfabetisering som model er der erfaring med fra tidligere projekter og en forudsætning er at der er tilstrækkelig erfaring med modellen.
- De sociale og politiske forhold har indvirkning på projektets levedygtighed af følgende grunde:
- Der er en retlig ramme i form af *Ley 070*, *Ley del Medioambiente* og *Ley de Madre Tierra*. De involverer retningslinjer, som projektet i høj grad følger og har til formål at kunne indgå i.
- Risici er lokal politisk ustabilitet, der får konsekvenser for samarbejdet med kommuner i målgruppeområderne samt regional og national politisk uro, der gør det vanskeligt at rådgive og monitorere projektets aktiviteter i målområdet samt sende personale til området.
- Socialt set betyder niveauet af fattigdom og marginalisering i udvalgte skoler i landdistrikter og udkantområder, at civilsamfundet er svækket og udviklingen i området ikke er optimal. AJ3 kan igennem sin metodiske tilgang og strategi stimulere civilsamfundet og fremme samfundsudviklingen.
- Der er en vilje og institutionel kapacitet til at gennemføre projektet, og målgruppeskolerne har underskrevet samtykkeerklæringer.

D. PROJEKTORGANISERING OG OPFØLGNING

D.1 Rollefordeling for gennemførelsen af projektet

DIB er overordnet ansvarlig, i forhold til CISU og for monitorering af projektet. Ligeledes er det DIBs ansvar at have kontakt til de bolivianske partnere og sikre at projektet bliver implementeret som beskrevet i projektdokumentet og ansøgning, herunder etablering af ludotekerne og spredning af erfaringer og koncept.

DIB monitorer projektet fra Danmark (bl.a. via jævnlige PSC-møder (Projekt Styre Gruppe) og under projekttilsyn. Der er budgetteret med 6 projektrejser til projekttilsyn som er tænkt som koordinator med følge af en frivillig fra Boliviagruppen. En stor del af arbejdet i Danmark bliver båret af frivillige som støtter koordinatoren, der har overblikket og ansvaret for at implementeringen foregår som beskrevet i ansøgningen. Partnerskabsaktiviteten med Teko Kavi det forgange år har betydet meget for kapacitetsopbygning af begge organisationer samt inddragelsen af DIBs frivillige i arbejdet i Bolivia. Der er en tæt kontakt med partneren samt kompetencer der kan gøres brug af under projekttilsyn og viderebygning af samarbejdet og involveringen i DIB.

Koordinatoren er derudover regnskabsansvarlig ift. budgettet og koordinering med den lokale organisation. Koordinatoren skal forberede, udføre og afrapportere i forbindelse med projekttilsyn samt stå for afrapporteringer til CISU.

Udover arbejdet med koordination i Danmark, skal koordinatoren på mindst 3 projektrejser fordelt over de tre år á 3 - 4 ugers varighed/mission.

AJ3's aktiviteter foregår i 3 forskellige områder i Bolivia med flere partnere i hvert område, så projekttilsyn er omfattende ift. hvis der var én lokalitet med én partner. Erfaringer fra tidligere DIB-projekter med flere partnere viser at M&E kræver en større indsats i den forbindelse både under projekttilsyn men også mht. koordinering i Danmark.

VIA Læreruddannelsen i Århus er sammen med DIB og Teko Kavi ansvarlig for planlægningen og afholdelsen af workshops/kurser for seminarielærere og elever, folkeskolelærere og ludotekarere

samt i udviklingen af metodemanualer. VIA er central for afvikling af lokale workshops med fokus på øko-alfabetisering.

VIA er endvidere ansvarlig for forberedelse og udsendelse af pædagogiske rådgiver. Der er planlagt 2 udsendelser og de deltagende konsulenter vil blive rekrutteret fra VIA's faglige og pædagogiske netværk.

Teko Kavi er den lokale samarbejdspartner og er ansvarlig for den lokale projektadministration – og koordination, herunder, ansættelser, udbetaling af lønninger og honorar, fordeling af økonomiske midler til projektaktiviteterne, detailplanlægning, rapportering, sekretariat og monitorering i henhold til en ved projektstart udarbejdet detaljeret implementeringsplan. Revisionsfirmaet Delta Consult vil stå for den økonomiske afrapportering i Bolivia.

Teko Kavi skal endvidere sikre projektets ansvarlighed over for boliviansk lovgivning og de bolivianske myndigheder. De vil ved projektophør stadig være aktive i målområdet og vil kunne yde støtte til ludotekerne og kommunerne.

Dertil vil der fra Teko Kavis side blive nedsat et tværfagligt team, der skal sikre en effektiv gennemførelse af projektet, som vil bestå af følgende:

- 1 projektleder med ansvar for det administrative arbejde.
- 1 faglig koordinator
- 3 økoundervisere (helst to-sproget, spansk-aymara), som vil være ansvarlige for implementeringen af projektet i de udvalgte skoler og lokalsamfund.
- 1 konsulent inde for agroøkologi, der kan understøtte arbejdet og implementeringen af køkkenhaver og drivhuse.
- Kommunikationsmedarbejder til at promovere projektet og erfaringerne med økoalfabetisering

Dette udvalg vil sammen med rådgiver og projektgruppe fra DIB danne et team, som vil have til formål at udføre aktiviteterne forbundet med projektet i henhold til en fælles koordinering, der skal sikre at aktiviteterne realiseres i samspil med hinanden.

Der budgetteres med en høj arbejdsindsats fra lokale medarbejdere til implementering af projektet. Dette skyldes, at det - netop som afslutningen af denne fase - i høj grad er et kapacitetsopbygnings- og advocacy projekt, der kræver en intensiv medarbejder indsats.

Det er afgørende, at projektet kan få videreudviklet og konsolideret modellen/ konceptet i de 3 områder (især med indsatsen fra Faglig koordinator samt de 3 økoundervisere). Dette vil eksponere det potentiale, som ligger i konceptet/modellen, således at man med dette udgangspunkt vil kunne lave en systematisk og målrettet advocacy indsats overfor de bolivianske myndigheder - både lokalt, regionalt og nationalt (især med indsatsen fra Projektleder og faglig koordinator). Dette vil kunne føre til indflydelse både på den bolivianske læreruddannelse, involvering af lokale civilsamsfundsorganisationer samt mulighed for efter projektets afslutning at der allokeres midler til konceptet/modellen fra myndighederne - både på lokalt og nationalt plan. Således har Teko Kavis hidtidige arbejde med de kommunale myndigheder sandsynliggjort at erfaringerne vil blive taget alvorligt, og at der er stor sandsynlighed for at de opnåede resultater vil blive inkorporeret i de kommunale budgetter og således sikre projektets videreførelse. Det er erfaringen fra det tidligere projekt, AJ2, at lønningerne var sat relativt lavt, så det var svært at holde på medarbejderne. Dette ledte til en del udskiftning under projektførelsen, hvilket ikke er optimalt.

Styring og koordinering

Et projektudvalg bestående af af DIBs Boliviagrube, Teko Kavis ledelse, projektleder, faglig koordinator samt repræsentanter fra DIBs og Teko Kavis bestyrelser har til opgave at ledsage og føre tilsyn med udførelsen og gennemførelsen af projektet for at opnå målene og resultaterne. Organisationernes indbyrdes roller og ansvar vil blive detaljeret beskrevet i en samarbejdsaftale, der vil blive indgået i forbindelse med projektstart.

D.2 Monitorering og evaluering i projektgennemførelsen

M&E varetages af DIB. Teko Kavi har ansvar for implementering, koordination og økonomistyring af projektet ift. lokale aktiviteter og i henhold til den kontrakt som indgås ved projektstart. DIB monitorer projektet fra Danmark (bl.a. via jævnlige PSC-møder (Projekt Styre Gruppe) og under projekttilsyn. Der er budgetteret med 6 projektrejser til projekttilsyn som er tænkt som koordinator med følge af en frivillig fra Boliviagruppen. Monitorering og evaluering vil foregå ved udarbejdelse af baseline for projektet, observering af overholdelse af aktivitets- og tidsplan, overholdelse af budget og observering af indikatorer for påbegyndte aktiviteter. En lokal ekstern konsulent vil stå for evalueringen af projektet.

E. OPLYSNING

E.1 Planlægges projektrelateret oplysningsarbejde i Danmark?

DIB afholder 3 foredrag per år i den tre-årige projektperiode. Disse foredrag vil foregå på læreruddannelser og andre interesserede, relevante institutioner og vil oplyse om økoalfabetiseringsmodellen, DIBs arbejde i Bolivia og udviklingsarbejde i Syd generelt. Foredragene vil fokusere på folkelig deltagelse, og vigtigheden i lokalt ejerskab og styrkelse af civilsamfundet i udviklingsprojekter. Desuden vil foredragene inkludere en del om det strategiske fokus for den danske udviklingsbi-stand og erfaringer fra arbejdet inden for udviklingssektoren i Danmark og i Syd. Oplysningsarbejdet vil være DIBs mulighed for at skabe større kendskab til organisationen og dens arbejde, og samtidig vil det være en platform for at tiltrække nye medlemmer og frivillige til DIB, udover at oplyse om udviklingsarbejde generelt.

Oplysning vil desuden foregå på DIBs hjemme- og Facebookside, der opdateres løbende og som følges af medlemmer og interesserede. På hjemmesiden deles information omkring projektet og DIBs arbejde i Bolivia, Danmark og andre projektlønde igennem rejseblogs, projektbeskrivelser og nyhedsbreve. På Facebook deles korte nyheder samt små historier og opdateringer fra projekterne og DIBs arbejde, og det er en god måde at brede kendskabet til DIBs arbejde på.

DIB udarbejder foldere og andet formidlingsmateriale til uddeling i forbindelse med foredragene. Hvert kvartal vil DIBs nyhedsbrev endvidere blive sendt ud til DIBs medlemmer med nyheder og information omkring DIBs projekter og erfaringer.

3. Budgetresumé

Et detaljeret budget med budgetnoter skal angives i Bilag C 'Budgetskema' og vedlægges ansøgningen. OBS: Husk at udfylde alle fem regneark hvis relevant.

Se også 'Vejledning om opstilling af budget' på www.cisu.dk.

Nedenfor skal der angives et resumé af hovedposterne i budgettet på følgende måde: Udfyld ark 1-4 i Bilag C 'Budgetskema' – budgetresuméet vil så automatisk fremgå af ark 5. Dette skal kopieres fra Bilag C og indsættes nedenfor.

Budgetresumé:		valuta
Angiv de samlede omkostninger (dvs. både bidrag fra Civilsamfundspuljen og andre finansielle bidrag)	2.510.810	d.kr
Heraf er bidrag fra Civilsamfundspuljen	2.510.810	d.kr
Heraf eventuelle andre finansieringskilder, herunder organisationens eller partnerens eventuelle egne finansielle bidrag		d.kr
Angiv de samlede omkostninger i lokal valuta		
Angiv anvendt kurs		

Hovedbudgetlinjer:

	Samlet budget	Finansieringsplan	
		Heraf Civilsamfundspuljen	Heraf andre finansielle bidrag
1. Aktiviteter	515.000	515.000	
2. Investeringer	30.500	30.500	
3. Udsendte medarbejdere	110.000	110.000	
4. Lokale medarbejdere	936.600	936.600	
5. Lokal administration	129.500	129.500	
6. Projekttilsyn	331.500	331.500	
7. Ekstern evaluering	25.000	25.000	
8. Oplysning i Danmark (maks. 3 % af 1-7)	41.500	41.500	
9. Budgetmargin (min. 6 % og maks. 10 % af 1-8)	211.960	211.960	
10. Projektudgifter ialt (1-9)	2.331.560	2.331.560	
11. Revision i Danmark	15.000	15.000	
12. Subtotal (10 + 11)	2.346.560	2.346.560	
13. Administration i Danmark (maks. 7 % af 12)	164.250	164.250	
14. Total	2.510.810	2.510.810	

4. BILAG

OBLIGATORISKE BILAG

Følgende bilag skal indsendes både pr. post og elektronisk:

- A. Organisationens stamdata (udfyldes af den danske organisation)
- B. Organisational Fact Sheet (udfyldes af den lokale organisation – det må gerne fremsendes i en kopieret/scannet version)
- C. Budgetformat

Følgende bilag angående den danske organisation skal indsendes pr. post:

- D. Organisationens vedtægter
- E. Seneste årsberetning
- F. Senest reviderede årsregnskab (underskrevet af revisor og organisationens ledelse/bestyrelse)

OBS:

Såfremt den danske organisation skønner, at det forventede årlige forbrug i Civilsamfundspuljen overstiger 5 mio. kr., skal ansøgningen vedlægges en oversigt over det forventede, fremtidige forbrug for den kommende treårige periode.

SUPPLERENDE BILAG (maks. 30 sider):

Bilagsnr.	Bilagstitel:
1	Samarbejdsaftale DIB Teko Kavi (kan eftersendes ved efterspørgsel)
2	Legens Dag
3	AJ2 Evaluering
4	Billede
5	Økoguide
6	Breve
7	Plan for AJ3
8	Samtykkeerklæringer
9	Forkortelser

Bemærk: Alle bilag skal fremsendes i hard copy i 3 eksemplarer (Bemærk: Ingen blade, bøger, avisudklip eller ringbind – men kopi af relevante uddrag af disse).